

9 - 1962

NOTICIERO

V E S T N I K

XIII.

VESTNIK je glasilo slovenskih protikomunističnih borcev. ● Izdaja ga
cenzorij. ● Predsednik Edi Škulj, upravnik Janez Kralj, urednik Pavle
Rant, korektor in tehnični urednik Dušan Dimnik
Ovitek opremil France Pernišek ml.

— :: —

Uredništvo in uprava: Ramón L. Falcón 4158, Buenos Aires, Argentina. ●
Naročnina: Južna Amerika 150.— pesov odn. enakovrednost v dolarju, USA
in Kanada — 250 dolarja letno, Anglija in Avstralija — 1 funt šterling,
evropske države — 1.50 dolarja.

— :: —

Editor responsable: Eduardo Škulj, redactor Pablo Rant. ● Imprenta: Talleres
Gráficos Vilko S. R. L., Esados Unidos 425, T. E. 33-7213, Bs. As., Argentina.

— :: —

Registro Nacional de la Propiedad Intelectual No. 700.070.

— :: —

„Vestnik“ es el Informativo de los Excombatientes anticomunistas eslovenos
„Vestnik“ is the voice of Slovenian anticomunist veterans.

— :: —

VSEBINA: Ob stoletnici smrti škofa Slomška — Misterij krivice (Karel
Mauser, USA) — Z Vuletom za okopi (Karel Kordiš, Argentina) — Grmad
v Gorjancih (France Grum-Ivan Korošec) — Poslanstvo slovenskega izse-
ljenca (S. Č., Argentina) — Gradivo k Vetrinju (dr. Franc Bajlec, Argen-
tina) — Stane Bitenc — petdesetletnik (Pavle Rant) — † Janez Lesar (e.l.,
Argentina) — † Jože Tomažević — Hrvatska tragedija pri Pliberku (Ru-
dolf Kiszling — ič) — Borec pišejo: Radivoj Rigler, Argentina — V. S.,
Brazil — rrr, Argentina — Radivoj Rigler, Argentina — Urednikov bunker
— Popravljamo — Tiskovni sklad — Društ. novice — Izjava ZDSPB-DSPB

OB STOLETNICI SMRTI

Antonius Martinus Słomšek

ŠKOF SLOMŠEK, NAŠ VODNIK, SVETILNIK,
KI SIPLJEŠ SVETLE ŽARKE NAM V TUJINO,
KREPOSTNO UČI NAS ŽIVETI,
LJUBITI VERO, NAROD, DOMOVINO.
SLOVENCİ PROSIMO V TUJINI,
DA SVETA CERKEV BI TE PROGLASILA
ZA BLAŽENEGA IN SVETNIKA
V SPODBUDO NAM IN NAŠI DOMOVINI

MISTERIJ KRIVICE

V večnem boju med pravico in krivico se nam največkrat zdi, da krivica zmaguje z lahkoto, da ji k zmagi pomagajo celo stvari, ki so na videz nevtralne, celo dobre. Pravica ostane praznih rok, porivajo jo iz kota v kot, ničvredno one, ki ni moderno, ki je zastarelo, ki spada samo še v katekizem reakcionarnega krščanstva, ki misli, da mora biti vsako dejanje moralno, da mora biti urejeno po zadnjem principu, ki je utemeljen v večnosti.

Giblјivost krivice, njena nemoralnost, gibčnost v menjanju nazorov, to so vzroki, da krivica postaja misterij, kateremu zapadajo danes milijoni na zemeljski obli.

Ta misterij je pred sedemnajstimi leti grozotno tiho potegnil v večni molk preko deset tisoč slovenskih ljudi, ki so bili vrnjeni iz Vetrinja. Dolge kolone so odhajale čez Pliberk in čez Podrožco, čez Dravograd in slovenska zemlja je v nočeh sprejemala v svoja nedrja krvava telesa slovenskih domobrancev in civilistov. Dolgi tankovski jarki v Teharjih, globoke podzemske jame v kočevskih gozdovih, stari rudarski jaški pri Hrastniku in Trbovljah so požirali mrtva trupla tistih, ki so po zahrbtnem dogovoru padli v roke komunističnim krvnikom, ki si te resnice niti po šestnajstih letih ne upajo priznati, čeprav je ne morejo tajiti. Velika baklja slovenskega idealizma, ki se je uprl rdeči zvezdi na slovenski zastavi, je bila zasuta in usta, ki so se upirala nasilju, bila zaprta s prstjo.

Zdaj je tega sedemnajst let. Misterij krivice si je nadel masko dostojne svobode, masko tolerantnosti, ponavljajo se na tihem mnenja tudi komunističnih oblastnikov, da se je marsikaj zgodilo brez vednosti vrhov, da je bila tedaj velika odvisnost od tistih, ki so dajali ukaze. Ker pač ni mogoče stvari spremeniti, jo je treba pozabiti, življenje se je spremenilo.

Res je, spremeniti ni mogoče ničesar več. Mrtvi ne bodo oživel. Tudi to vemo, da ravno ti mrtvi, iz večnega miru odpuščajo svojim krvnikom in zahtevajo isto od nas. Sovraštvo nima cene pred Bogom in je gnusoba v njegovih očeh.

Toda nekaj drugega je odpustiti in nekaj drugega pozabiti. Komunizem ne pozna ne enega ne drugega. Krščanstvo pozna odpuščanje, most, ki je in bo pregrajal zgodovino, zakaj, če bi tega odpuščajočega krščanstva ne bilo, bi danes ne bilo mnogih komunističnih veličin, ki se brez skrbi gibljejo med otroki tistih, ki so jim ubili očete in brate, vse moralne obveznosti bi padle, zakaj tudi ubijalci bi ob zadnji uri z mirno vestjo legali v grobe.

Moč komunizma je v izrabljanju krščanske morale, v izrabljanju demokracije, ki skuša graditi svet na temeljih človečanstva, v izrabljanju narodov, ki se zavoljo verskih obveznosti težko odločijo za zadnji korak — za samoobrambo, za protirevolucijo. Kakor so komu-

nistični plačanci v španski revoluciji vpili v svet, da krščanstvo mora trpeti, da so prvi kristjani pevajoč odhajali na morišča, zakaj moderni segajo po orožju, ko gre vendar samo za svobodo, taista umazana igra se je ponavljala pri nas in vodili so jo tisti, ki so trdili, da so katoliki, pa so trobili v rdeče rogove.

To je misterij krivice, ki se do danes ni spremenil, ki se ponavlja na Kubi in v Laosu in povsod, kjer tli in gori. In so še ljudje, tudi sposobni Amerikanci, ki trdijo, da je vse to v dobro delavcu, da je to boj proti izkoriščanju revežev.

Misterij krivice.

Poznamo ga! Nekoč so Judje vpili: Boljše je, da en človek umrje, kakor da bi bil pokončan ves narod. In so ubili Boga. Slovenski komunistični mogotci so pred sedemnajstimi leti spremenili stoletja staro parolo: Boljše je, da je deset tisoč mrtvih, kakor da bi se bali vsak dan, da bi narod spregledal. In so jih ubili.

Judje so vsaj imeli pogum, da so svoje delo opravili javno in pri belem dnevu. Doma so ga skrivaj in ponoči. Počemu? Če jih je narod sovražil, zakaj mu niso privoščili veselja kakor Neron podivjanim Rimljanom, ki so vpili za kruh in igre in je nagnal kristjane v amfiteater.

Kar je napravljeno skrito in ponoči, je podlo, je nekaj, kor ni v skladu z vestjo.

Oklenimo se preteklosti z idealističnim prepričanjem, da misterij krivice ne bo večni, da bo pravica pretehtala vrednost del vsakega človeka in da se bodo nekoč na zidu svetovne zgodovine tudi za komunizem pojavile besede: Mane, Tekel, Fares.

Pretehtan si bil in najden prelahak zato boš izgubljen.

Konec krivice je namreč pepel, ki ga bo razvel veter. Prepričan sem, da sta pri mnogih narodih prvi dve besedi že zapisani v srcu milijonov.

Pretehtan si bil in najden prelahak.

Tretjo besedo ne bo pisal človek. Nekoč jo bo Bog z ognjem vžgal v obličje zemlje.

Karel Mauser

TISKOVNI FOND VESTNIKA

Z veseljem ugotavlja Uprava Vestnika, da so zadnji čas darovali za Tiskovni fond naslednji bralci:

N. N., Ramos Mejía, 60.—, Žerovnik Jože, Caseros, 10.—, Zupančič Stanko, San Martín 50.—, Lipušček Silva, San Justo, 100.— skupno 220.— pesov. — Vsem darovalcem iskrena hvala!

Posnemovalci zaželeni!

Uprava Vestnika

Z VULETOM ZA OKOPI

Kostanjevica na Krki 1943.

Po uspešno zaključeni bitki na Zameškem, dne 12. septembra 1943 (glej Vestnik, l. IX. str. 18) so navdušene čete „Legije smrti“ z obilnim plenom puščenem na bojišču, po poraženih napadalcih, prestopile tedanjo nemško mejo ter se v dolgih kolonah pomikale po levem bregu Krke proti Kostanjevič. Ena tretjina vojaštva je ob mraku prešla most in se utaborila na otoku, drugi vojaki so se pa nastanili po nekaterih vaseh na Krškem polju, katere so bile, odkar so Nemci izselili naše ljudi ali prazne ali pa je sem pa tja kje stanovala vseljena kočevska družina.

Kočevarji niso prav gotovo nič kaj lepo gledali na te slovenske vojake. Zavedali so se, da prekoračenje meje na Zameškem pomeni podreti mejnik „nemškega Rajha“.

Kostanjevčani so nas zelo hladno sprejeli, ker so nas poznali še od prej iz bitk s partizani. Boji pri Sv. Križu, Pleterjih, Brezovici, Škocijanu, Beli cerkvi itd. so jim bili še živo v spominu; ker si imeli svoje fante v gozdu, so bili že prej vedno hladni nasproti nam. Najbolj jih je pa bolela verjetno današnja naša zmaga nad partizani na št. Jernejskem polju.

Morala naših vojakov je bila odlična, akoravno smo bili že tri dni na poti. Vsi smo imeli popolno zaupanje v našega Vuleta. Mir pred neurjem smo izrabili za kopanje strelskih jarkov in zaklonišč ter utrjevanje na bregovih Krke. Medtem smo seveda tudi izmenoma počivali, da ne bi bili preveč utrujeni, ko naj bi se začel „mrtvaški ples“.

Izvidnice so že po par dneh ugotovile močno zbiranje rdečih edinic, kar je segalo od Novega mesta pa pod Gorjanci skozi tja do Sv. Križa, Civilisti so nas tudi obvestili, da je težko orožje že na položajih in da samo še čakajo na povelje.

„Neki večer se je začelo (dneva se ne spomnim). Več topov in težkih minometalcev je zapelo svojo pesem in prvi izstrelki so kot v „turških časih“ naznanili „prižgane grmade“.

Strelji so bili za kakih tristo metrov prekratki ter so granate padale na partizanske položaje okoli Kostanjevica. Razburjenje in vpitje med njimi je bilo obupno, dokler niso vzpostavili „živega telefona“, kateri je obveščal topničarje o pravilni razdalji oziroma zadetkih. Kadar so malo potihnile eksplozije granat, se je slišalo vpitje telefonistov, ki so drug drugemu vpili: toliko predolga, alj toliko prekratka. Ta telefonska mreža je segala tudi več kot deset kilometrov daleč. Najbolj oddaljen top so imeli zakopan, nekje pri Gracarjevem turnu, dočim so bili minometalci zelo blizu. Ko so po par urah le malo uravnali daljavo, je pa večina granat padala v Krko; le malokatere so drobile strehe hiš.

Ob treh zjutraj je obstreljevanje ponehalo. Verjetno so se tovariši utrudili in tudi cevi topov so bile verjetno že prevroče, da bi nadaljevali.

Po par dneh obstreljevanja smo se že tako navadili na njihov urnik, da so ob treh zjutraj naši kuharji hitro začeli kuhati kosilo, oziroma neke vrste juho, kateri ne vem imena. Okus je imela tako po repnem, kot po pesnem perju. Po Krki je pa medtem plavalo ničkoliko pobitih rib, da so se nam kar sline cedile ob misli na pečene ribe.

Ker se je obstreljevanje noč za nočjo stopnjevalo in je izgledalo, da ne mislijo odnehati, je poveljstvo izdalo sledeči razglas:

„Da se zaščiti življenje civilnega prebivalstva, je dovoljeno, da kdor hoče, lahko vzame les, kateri je zložen na trgu, da z njim zabarikadira okna in vrata svoje hiše, da se tako zavaruje pred granatnimi izstrelki. Nadalje se obvešča prebivalstvo, da čim manj hodi na ulice, ker je radi križnega obstreljevanja v stalni nevarnosti za življenje.“

„Bobnar“, za katerega bi človek mislil, da je bil še Napoleonov vetera, je bobnal razglas skozi celo mesto. Videlo se je, da je ponosen na svoj poklic in se ne boji smrti, kadar je njegov kraj v nevarnosti pred janičarskimi oblegovalci. Akoravno ni bil čas za „teater“, so bili vsi civilisti in vojniki ves dan nasmejani in verjetno so še danes ponosni na mestnega „bobnarja“, junaka.

Že tisti večer se je opaz'lo, kako so meščani s pomočjo naših vojakov naredili vse potrebno, da se povelju ugotovi in od tega dne nas niso gledali več tako mrzlo kot poprej. Počutili smo se sedaj vsi kot ena družina in smo eni drugim pomagali, kolikor je bilo pač mogoče.

Obstreljevanje se je še vedno stopnjevalo. Najbolj so med tem trpeli naši položaji na zapadnem mostu in okoli cerkve, ker tam bi lahko napadali s splavi narejenimi v bližini, napravili vdor na sam otok. Toda radi vztrajnega zadržanja fantov tega niso poskusili. Na tem mestu smo imeli več mrtvih in tudi ranjenih (imen se ne spominim).

Drug, zelo kritičen položaj smo imeli izven otoka in sicer v osnovni šoli ter ob cesti, ki pelje proti št. Jerneju. Napadi so se tukaj vedno pomnavljali; prehod mostu je bil podnevi skoraj nemogoč. Saj je bil ta most (vzhodni) preluknjan od krogelj bolj kot „ribniško rešeto“.

Ob večerih, ko je bilo najhuje, smo vojniki tudi obiskovali civiliste, da niso bili tako v strahu, ko so začele padati granate. Oo enega takih obiskov se spominim, kako smo se pogovarjali (pod mizami). Ljudje so bili iznajdljivi in so zložili mize. Na mize so naložili blazine ali karkoli podobnega ter stanovali v teh, oziroma pod temi barikadami, in se niso več zmenili, ko so treskale granate nad glavami in rušila poslopja, da se je kadilo kot v cementarni.

Pogovarjali smo se ob tej priliki tudi o našem poveljniku. Neki star očanec je dejal: „Bil sem v Galiciji in tudi v Tirolah, toda kaj takega še nisem doživel. Imam še nekaj cigar — nesi jih vašemu komandantu. In puško mi dajte!“ Dejal sem mu, da naš Vule ne kadi. Bo pa zadovoljen, če boste pridno pod tole barikado, dokler to malo ne poneha in jutri pa spet pridemo malo na obisk,

Ker še do danes nisem povedal Vuletu nič o „cigarah“ in modrovanju Kostanjevčenov, pod mizami, naj pa sedaj ob njegovi petdesetletnici povem: Radi so vas imeli ti možaki!

Težko se je spomniti, koliko dni je poteklo v tem hrušču in trušču. Toda zadnji dan obleganja in umik „osvobodilnih brigad“ je prišel. Zadnje, kar so partizani poskusili je bilo, da s tanki in oklopnimi vozili uničijo branitelje. Že na razdaljo več kilometrov se je slišalo ropotanje teh vozil, kajtera so iz št. Jerneja po cesti preko vasi Prekop napredovala proti Kostanjevici.

Radi varnosti se je zaseda naših vojakov, kateri so bili izven otoka, na drugem kraju vzhodnega mosta, umaknila v mesto. Obenem je tudi prenehalo obstreljevanje. Partizani so bili verjetno sigurni, da nas bo zdaj le enkrat konec.

Ko je prvi tank zavozil do mostu in za njim druga „savojska“ vozila, so naši fantje polnili steklenice s bencinom, da se tudi na tak način malo pomerimo s „tovariši“. Na žalost to ni bilo potrebno, ker sta dva vojaka že od nekje pripeljala majhen topič ter s prvim strelom zadela tank, kateri je eksplodiral in mu je kupola s topom vred zletela daleč v stran. Druga vozila so pa takoj obrnila in nam niso poslala niti en strel za spomin — se jim je verjetno zdelo bolje voziti po cesti kot po zraku. Tako se je „junaško“ končalo obleganje Kostanjevice, ki je trajalo skoraj en mesec in še tisto noč so vsi napadalci odšli neznano kam. Mogoče boljše sreči naproti.

Šele zjutraj smo si lahko ogledali razdejanje. Skoraj čudno se nam je zdelo, da je tak mir, po tako dolgem grmenju. Ceste so bile zasute z opeko. Električni drogovji ležeči sem in tja, in ni bilo hiše, ki ne bi žalostno pričala o partizanski svobodi.

Najbolj pretresljiv pogled pa je bil okoli cerkve in na pokopališču. Razstreljeni spomeniki, izruvani in rezcefrani mrličji so ležali vse navskriž, tako, da ni bil ta prostor nič več podoben „tistemu domovanju“.

Na drugem kraju vzhodnega mostu je še vedno razbiti tank pričal o hrabrih osvoboditeljih. V kupoli, ki je ležala precej vstran, je za topom sedel partizan — kot živ — umrl je namreč od zračnega pritiska. Po osebni izkaznici smo ugotovili, da je bil mobiliziran pred par dnevi. Da niso drugi oklopniki tako hitro pobegnili, bi bila slika na tem delu bojišča prav gotovo zelo zanimiva.

Koliko so imeli partizani izgub, se verjetno ne bo nikoli vedelo, ker so vse mrtve in ranjence sproti odvažali mekam v Gorjance.

Naše izgube so bile malenkostne, toda natančnega števila verjetno nihče ne ve, ker mrtvi so bili takoj pokopani in ves čas obleganja ni nihče vodil nobenega zapisnika.

Velika zasuga Vuleta je, da je na otok določil čim manj moštva, vse druge pa poslal na Krško polje kot — rezervo. Ker čim več moštva bi bilo na otoku, tem več žrtev bi imeli. Menjava moštva, radi visoke morale

GRMADE V GORJANCIH

Pričetki narodove borbe za samoohranitev

(Nadaljevanje)

Prva borba

Na binkoštni ponedeljek, 25. maja, je bila poslana ena trojka v smeri Kompolje, druga pa v dolino po vodo. Patrulja iz studenca se je vrnila brez vode, ker je pri vodi od daleč zapazila partizansko patroljo. Patrolje so se udarile in kasneje je postalo jasno, da je partizanska patrolja bila predhodnica Notranjskega odreda, ki je hitela v napad na taborišče Soča. Partizanom je v roku pol ure uspelo popolnoma obkoliti taborišče, ki se je po vrnitvi patrolje sicer pripravilo za napad, vendar pa ni opazilo obkoljevanja.

Partizani so izvršili napadalni juriš sunkoma in od vseh strani hkrati. Borci v odredu so bili precej zmedeni, saj je bil to prvi krvavi krst. Desno obrambno krilo se je začelo umikati in bati se je bilo, da bodo partizani zavzeli taborišče. V tej teški situaciji sta nastala dva odločilna momenta: Hladnokrvni Vasiljevič, ki je bil do tega dne silno nezadovoljen radi slabega dotoka borcev in slabih zvez, se je nenadoma znašel. Dolg kot je bil, se je dvignil v svoji salonski obleki, pripravil svoje bombe in začel poveljevati: „Prva četa levo, druga kosom desno, tretja četa pravac za mnom, juriš hurrra...!“ Pri tem je že zalučal dve „kragujevački“ bombi na jurišajoče komuniste, ki so pri tem triku odnehali.

Obrnili so hrbet in začeli bežati, kar je tudi ostalim borcem dalo korajžo, da so se pridružili Vasiljeviču in drveli za bežečimi komunisti. Da je zmeda bila še večja, se je patrolja, ki se je vračala iz Kompolj, znašla in prišla ravno na bežeče partizane in še ta udarila po njih, tako da res niso vedeli, kaj se dogaja. Borba je trajala vsega

branilcev ni bilo ves čas obleganja niti enkrat potrebna in bi lahko vzdržali še več časa, če bi bilo potrebno.

Nismo tistikrat vedeli, da sta medtem časom padla Turjak in Grčarje. Bili smo tam pod Gorjanci, kot predstraža Slovenskega domobranstva, in Vuletove čete tudi v nadaljnjih bojih ob desnem bregu Save niso klonile. Ostale so, in se kot seme razlile preko vse Slovenije, da tako nadomeste Vas, junaki Turjaka, Grčarje, Grahovega in drugod.

Neznanim junakom, padlim ob Krki in Savi, večna slava!

skupaj kake pol ure. Žrtev na naši strani ni bilo. Partizani po imeli tri žrtve. Borba se je uspešno končala, kar je brez dvoma zasluga kaptana Vasiljevića, ki se je v tistem trenutku edini hitro znašel.

Ta borba na binkoštni ponedeljek, je prva borba protirevolucije in prvi komunistični poraz, kajti v borbi je prisostvovalo ca. 50 partizanov, četnikov pa je bilo 20, oboroženih tedaj le 18, s puškami in par bombami. Borci so videli kako to gre in dobili silno zaupanje do svojih oficirjev.

Koncentracija komunistov v tej dolini je bila za odred nevarna in bi lahko bila usodna, kajti komunisti so po borbi pri Starem gradu točno vedeli, kdo je v taborišču Soči. Zaradi tega stanja je poveljnik uvidel, da odred ne more čakati na zvezo z Ljubljano v tem taborišču ter odredil, da predčasno krene proti Taboru II, proti Žužemberku. Premik je bil: Od Vodice proti Čušpergu, tam preko proge, Gaberje, Ilova gora, Podbukovje, Globoko, Dečja vas nad Zagradcem proti Stranski vasi nad Žužemberk. Partizane je odred prvič zapazil v Zagradcu, kjer je mala partizanska patrulja ustavila avtobus iz Stične in še pred prihodom naše izvidnice odšla proti Stični.

Situacija v Taboru II. (Žužemberk)

Kakor sva že preje zapisala, je Novak kot zastopnik poveljnika za Slovenijo, že zgodaj spomladi leta 1942 začel s intenzivnimi pripravami za organizacijo bojnih enot na terenu. Določena so bila zbiralna taborišča in odrejeni so bili poveljniki, ki naj bi v teh taboriščih prevzeli poveljstvo nad temi krajevnimi enotami. Oficirji določeni za prevzem krajevnih enot so bili: Peter Karanovič za Suho Krajino, poročnik Rado Slanc za Žužemberk (Tabor II.), kapetan Ljubomir Stamenkovič za tabor pod Gorjanci (Novo mesto), Marijan Pavlič za poveljnika zbiralnega taborišča v Mirensko-Št. Ruperski dolini, kapetan Pavle Vošnjak za Notranjsko. Manjši zbiralni centri so bili določeni še v par drugih krajih, na Primskovem in v okolici Metlike v Beli krajini. Prostovoljci iz Primskovega bi imeli skupaj z Žužemberčani priti v tabor Soča, kar pa se na žalost ni zgodilo zaradi težav, ki so tam nastale. Organizacija v Beli krajini je potekala preko Novega mesta. Zveze z vsemi temi krajevnimi poveljniki, ki so vsi na teren tudi odšli, je vzdrževal kapetan Janko Debeljak. Pri organizaciji te vojaške terenske mreže se je Novak, ali sam ali pa preko Janka Debeljaka, naslanjal na obstoječe organizirane grupe in zlasti še na zastopnike Slovenske legije na deželi. Na videz je vse funkcioniralo, vendar v ozadju je bilo veliko nezaupanje, kar je tudi brez dvoma ena od posledic, da je prva ilegala tako počasi rastla. Res usodno je bilo, da se v tistih prvih mesecih leta 1942 ni postavilo na teren močnejših grup, ki bi z lahkoto zatrli nastopajoče partizanske skupine.

Po sporočilih, ki jih je poveljnik ilegalnega oddelka, Milan Kranjc imel, bi se mu pri Žužemberku moralo pridružiti okoli 30 prostovoljcev z vso potrebno bojno opremo. Po borbi pri Starem gradu in sla-

bem dotoku prostovoljcev iz Suhe krajine, je Kranjc stavil veliko upov na dotok novih borcev v Žužemberku, kajti le z ojačenimi silami bo v stanju obdržati se na terenu in se uspešno postaviti po robu partizanskim tolpom. Takoj po prihodu nad Žužemberk je Kranjc poslal patrolne trojke po terenu, kjer bi se moralo nahajati taborišče, (v gozdu nad Laščami). Vračajoče patrolje so poročale, da na označenem kraju ni sledu o kakem zbiranju, pač pa, da na tem terenu patroljirajo partizanske patrolje.

Postavljen je bil kontakt z zaupnikom v Stranski vasi, ki nam je poslal poročilo, da se veliko fantov, ki so bili določeni za ilegalo mobilizirali partizani, drugi pa so se razbežali. Zaupnik je tudi sporočil, da je Slanc odšel iz Žužemberka. Kranjc je poslal kurirja v sam Žužemberk (Jelota Capudra), da takoj dobi zvezo s kaplanom Janezom Jenkom. Nesreča je hotela tako, da so Italijani aretirali in zaprli Capudra, za kar je odred zvedel pozneje, kontaktov pa ni postavil nobenih. Dvodnevno zadrževanje odreda v okolici Žužemberga je ostalo brez uspeha. Kranjc je tedaj odredil, da odred odide v Gorjance. Opuštil je tudi misel, da bi čakal na prostovoljce, ki bi imeli priti iz Primskovega. Razlog zato je bil enostaven. Grupica je bila mnogo premajhna, da bi se smela in mogla dalj časa zadrževati na terenu, po katerem so patroljirali partizani.

Zakaj niso žužemberški prostovoljci prišli na zborni mesto ni bilo nikoli točno pojasnjeno. Vsaka stran je imela povedati svoje, vendar se zdi, da je glavni razlog isti, kot je bil v Dobrepoljski dolini. To ilegalno podjetje se je ljudem zdelo preveč tvegano in prezgodaj. Na drugi strani pa, zopet je vsak hotel obdržati svoje fante doma za obrambo lastnih vasi. Slanc o situaciji v Žužembergu takole piše:

„Celotno moje delo v Žužembergu spomladi leta 1942 je bilo sabotirano po kaplanu Jenku. Posledice so bile hude. Vse orožje je prišlo v roke komunistov. Hrano zbrano, nakupljeno za odred, ki je bila skrita v logorju pa so zaplenili Italijani. Zveze z odredom so bile pretrgane, ker je kurirska pošta namenjena meni bila cenzurirana. Ljudje so bili zelo dobri, toda bilo jim je odsvetovano, da gredo v ilegalo. Na Binkoštno nedeljo, ko je bil določen odhod, v taborišče ni prišel nihče, le en fant iz Stranske vasi se je ponoči s čolnom prepeljal preko Krke in prinesel svojo mauserico. Ta fant je izjavil, da jih je kaplan Jenko sklical in jim prepovedal izročiti orožje ilegali. Jenko, da jim je dalje rekel, da se Slancu ne sme zaupati. Dogovor je namreč bil, da se po vsej žužemberški okolici poišče in zbere vse orožje bivše jugoslovanske vojske in prenese v skrivališče, da bo tako na razpolago, kadar bo potrebno. Po mojem doživetju na Binkoštno nedeljo leta 1942 sem dokončno zapustil Žužemberk, kajti počutil sem se, kot da nimam tal pod nogami. Z menoj je delal Liče Nahtigal, ki je po mojem odhodu sam šel s svojo puško v hosto in taval po njej. Ujeli so ga Italijani in ga ustrelili. Partizani so imeli svoje tabo-

rišče pod Toplo reberjo. Tja sem poslal g. Rakefa na poizvedovanje. Prinesel je poročilo, da so dobro oboroženi, vendar popolnoma pod komunistično kontrolo." (Pismo v arhivu.)

Na vprašanje, kaj se je zgodilo s fanti, ki so bili organizirani, nam je Slane pojasnil, da je veliko teh fantov bilo mobiliziranih v partizanske enote. Partizani so napravili majhno izzivalno akcijo na Italijane v Žužemberku in s tem prisilili fante, da so bežali v hosto, v strahu pred italijanskimi represalijami, tam pa so jih partizani pobrali in preko fantov prišli tudi do orožja.

Ni najin namen raziskavati vzroke, da ni bilo odziva, da je odred tudi preko drugega zbirališča ostal neojačen in tak — obsojen na smrt — vendar neuklonljiv, krenil po terenu dalje.

28. maja, v jutranjih urah, je prečkal Krko pri Dvoru in nadaljeval marš po cesti mimo Soteske do Podturna, nato preko Sušic, mimo Drganjih sel in Birčne vasi do Težke vode, od tu pa v okolico Št. Jošta pri Stopičah. Pri Birčni vasi je odred dobil prvi kontakt z Novim mestom in sporočilo, da je Stamenkovičeva grupa pri Potov vrhu in da jo napadajo Italijani. (Stamenkovičeva grupa se je zbrala pri Velikih Škrjančah ob binkoštni mobilizaciji. To grupo so sestavljali Mirnopečani, ki bi že aprila meseca morali na teren, kot je že bilo omenjeno. Poleg Mirnopečanov je bilo v tej skupini tudi nekaj fantov iz Šmihela in okolice Novega mesta.)

Taborišče na Primskovem

Predno opišemo Stamenkovičevao grupo se moramo pomuditi ob fantih, ki so se zbrali v prehodnem taborišču na Primskovem. Vodstvo te grupe je bilo poverjeno Stanetu Vovku in Milutinu Ludvigarju. Ta grupa je imela direktno zvezo s prof. Krošljem in se je smatrala za grupo iz Pobratima. Po navodilih Janka Debeljaka naj bi se ta grupa zbrala za binkošti in nato odšla v taborišče Soča v Suhokrajino. Ker je organizacija šla počasi od rok (šele v začetku junija se je zbralo 10 mož), so organizatorji te grupe sklenili, da ne gredo v Suho krajino, nego da se dobro utrdijo na Primskovem in počakajo, da centralna četniška grupa pride ponje. To sporočilo so dostavili Janku Debeljaku. Grupa je narasla na ca. 20 mož. Bili so vsi oboroženi; imeli so tudi dve strojnici. Dogodki v Suhi krajini so Kranjcu narekovali, da se čimpreje prebije v Gorjance in naj ne čaka na fante iz Primskovega, na katere bi itak zamanj čakal, kajti oni so nanj čakali na Primskovem (za kar pa je Kranjc zvedel šele na Št. Joštu) in predno je mogel ponje, so bili fantje na Primskovem razbiti.

Četniško taborišče na Primskovem so komunisti napadli 8. junija in ga skoro razbili. Kar je od te grupe ostalo, pa so kasneje še Italijani razbili. Primskovo je klasičen dokaz, kako slaba je bila organizacija na terenu. Pomanjkanje enotne in disciplinirane terenske organizacije je bila usodna stvar, ki je ovirala razvoj protikomunističnih grup in dopustila, da so se partizani skoro nemoteno širili in

pobrali po deželi ogromno fantov, ki bi prav gotovo šli v nacionalne enote. Gotovo je v zadevi Primskovega veliko krivo tudi vojaško vodstvo, ki se ni dovolj brigalo, da se fantje iz Primskovega privede v centralni odred. To bi preprečilo katastrofo, ki so jo doživeli fantje, obenem pa bi odred pridobil nekaj avtomatskega orožja, ki ga je tako nujno potreboval. V poročilu, ki ga je v tistih dneh dobil Milan Kranjc, stoji, da skupina na Primskovem šteje ca. 10 mož in da je zelo slabo oborožena. Borci iz te grupe pa vedo, da je grupa na Primskovem, sicer majhna, imela dovolj orožja. Nesmiselno je mišljenje, da bi Kranjc ne hotel oditi po fante na Primskovo, češ da je ta grupa bila „domena Pobratima“. Kranjc nikoli na prejel naloga, da odide na Primskovo, zvedel pa je za grupo šele na št. Joštu, ko je bilo že nepozno.

V odredu nikdar ni bilo političnih oz. strankarskih nestrpnosti. Fantje so bili idealisti, njihova edina briga je bila, neizprosno boj proti vsem sovražnikom slovenskega naroda. V tej četniški grupi ni bilo razlike med „mladci in stražarji“, ne med „liberalci in klerikalci“. Naloge in naporji so bili preveliki, da bi dovoljevali kakršno koli nestrpnost med borci.

(Bo še)

Starešinstvo DSPB in konzorcij Vestnika se najiskrenejše zahvaljujeta vsem rojakom, ki so obiskali družabno prireditev 4. avgusta v klubu Excelsior.

Še posebej se zahvaljujeta vsem spodaj navedenim za pomoč pri postrežbi in izvedbi družabne prireditve: gospem Škuljevi, Jenkovi, Žitnik-Markeževi, Bernardi, gospodični Adamič, gospodom Škulj Edi, Jenko Jože, Markež Jože, Prelog Miloš, Dolenc Vencelj, ing. Tone Matičič, Radivoj Rigler, Janez Kralj, Potočar Tone, Urbančič Rajko in Tone, Brumen I., Lah Polde, Kovač Tone, Pregelj Bogo, Dimnik Dušan, Šušteršič Tone, Dimnik Janez, Logar France, Pavle Rant.

Iskrena hvala tudi gg. Prelog France in Dimnik Janez, ki sta oskrbela prevoz vsega potrebnega za prireditev.

POS LANSTVO SLOVENSKEGA IZSELJENCA

V dosedanjih člankih smo govorili o političnem in kulturnem poslanstvu slovenskega izseljenca. Danes si hočemo ogledati še nekaj nalog, ki spadajo v poslanstvo slovenskega izseljenca.

Preveč ali premalo izseljenskih društev

Večkrat slišimo trditev, da imamo Slovenci preveč organizacij in da je zaradi tega javno delo preveč razcepljeno, da so redki, sposobni javni delavci preveč obremenjeni in da v našem društvenem življenju manjka enotnosti. Na vse te opazke je dal dober odgovor predsednik Narodnega odbora za Slovenijo dr. M. Krek v svoji novoletni poslanici (Sv. Slovenija, 29. december 1960) z naslednjimi besedami:

„Resnično bi rad poudaril potrebo po osnovni dobri volji vseh tistih svobodnih Slovencev, ki jim je sedanja žgoča naloga — osvobojenje Slovenije iz sedanjega oklepa komunistične diktature — sveta stvar in dolžnost. Nič me ne moti to, da vsak dela na področju, ki mu je najbližje in kjer misli, da bodo njegove sposobnosti najkoristnejše. Naj ostanemo svobodna pestrost naših organizacij in združenj! Rad bi pa čutil in videl, da med nami vsi vlada plemenitost, spoštovanje, iskrenost, ubranost prizadevanj h končnim velikim ciljem in osnovno soglasje glede teh poslednjih.“ (Podčrtal pisec.)

S temi lepimi in globokimi besedami dr. Krek odklanja vsako prisiljeno enotnost in uniformiranost naših organizacij. Vsakdo naj javno dela! Dela pa naj na tistem pod-

ročju, ki mu je najbližje, najljubše: eni v verskih, drugi v političnih, zopet drugi v kulturnih in prosvetnih, v gospodarskih, socialnih, dobrotelčnih, mladinskih, stanovskih, športnih in drugih organizacijah. Čim več organizacij je, tem bolj je javno delo razdeljeno in tem več ljudi je pritegnjenih k delu.

Skupni cilj

Eno pa je potrebno in v tem je naše poslanstvo: da naj bi vsi Slovenci v zamejstvu imeli isti skupni cilj ali z drugimi besedami, da bi bili edini glede končnega namena vsega javnega dela. Dr. Krek imenuje to „ubranost prizadevanj h končnim velikim ciljem in osnovno soglasje glede teh ciljev“.

Ali je tak skupni cilj vseh zamejskih Slovencev sploh mogoč? Slovenci se namreč ločimo po svetovnem nazoru, po politični pripadnosti in še po raznih drugih vidikih. Včasih se zdi, da smo med seboj zelo razcepljeni, da ima vsak svoje gledanje na preteklost, sedanjost in bodočnost, da ni edinosti v nobenem vprašanju in da zato nimamo in ne bomo imeli pri vsem svojem prizadevanju nobenih uspehov.

Toda to je samo videz, ki vara. Res je, da imamo med seboj več ljudi, ki z glasno besedo — ustno ali pisano — vse prenergajo, vsakega oblatijo, vse prekritizirajo, se iz vsega norčujejo. Toda ti so — čeprav glasno vpijejo — v veliki manjšini in njihovo brezplodno vpitje nima mnogo vpliva na slovenske izseljence. Velika večina pa je zdrava, delovna, konstruktivna, dostojna in razsodna.

Ta večina ima svoj skupni cilj ter zavestno ali nezavestno težj za njim in pomaga graditi boljše slovensko bodočnost.

Kdor je čital naše članke „Poslanstvo slovenskega izseljenca“ v lanskem letniku Vestnika (šte. 7, 8, 9, 11-12), je mogel spoznati, kaj so naši skupni cilji. Naj ponovimo glavno misel: cilj slovenskega političnega emigranta je: vrniti se domov in po povratku domovino na novo urediti. Pogoj za doseg tega cilja pa je osvoboditev domovine iz sedanjega oklepa komunistične diktature. Za novo ureditev svobodne domovine moramo že danes pripravljati načrte, ki so seveda samo načrti in so vezani na voljo in odobritev ljudstva doma, ko bo moglo svobodno odločati o svoji usodi. Velika večina izseljencev želi, da bi bila bodoča slovenska domovina svobodna, demokratična in neodvisna ter urejena po krščanskih moralnih in socialnih načelih.

Ta naš skupni cilj je dr. Miha Krek formuliral v zgoraj navedeni novoletni poslanici takole: „ustanoviti svobodno, z demokratičnimi ustanovami opremljeno in v soglasju z ljudstvom urejeno narodno državo“.

Pot do cilja

Pot do zgoraj postavljenega cilja gre po trdi in težki poti vztrajnega in požrtvovalnega zasebnega in javnega dela. Delati, delati in zopet delati je edino sredstvo za doseg gornjih ciljev. To delo pa mora biti premišljeno, sistematično, vztrajno in dostojno.

Tudi to spada med naloge slovenske emigracije: dostojnost, dostojna debata, dostojno pisanje. Če bomo med seboj skrajno dostojni, bomo ostali dobra družina, če ne, bomo pa čreda lačnih volkov, ki se med seboj grizejo.

Temelj vseh naših usnih in še bolj pisanih razprav mora biti resnica. Obrekovanj, žaljivk in csebnih napadov se izogibajmo! Naj se nikdar več ne dogodi to, kar smo čitali v nekem slovenskem izseljenskem nekomunističnem časopisju, ki je v svoji strankarsko politični ihti zapisal, da so bili legijonarji izdajalci in da je bilo delo Slovenske legije izdajalsko. Take izraze uporabljajo komunisti in pustimo jim to veselje. V krščanskem in protikomunističnem duhu vzgojeni Slovenci pa takih izrazov ne bi smeli nikdar rabiti.

S. Č., Argentina

VESTNIK NIMA IZTIRJEVALCEV, ZATO NE ČAKAJTE NJIH

OBISKA. — EDINI IZTIRJEVALCI SO REDNO PLAČUJOČI

NAROČNIKI: STOPITE V NJIHOVE VRSTE!

GRADIVO K VETRINJU

DR. FRANC BAJLEC

NARODNI ODBOR ZA SLOVENIJO

IN VETRINJSKA TRAGEDIJA

(Nadaljevanje)

Rekli so mi, da bom imel naslednji dan, to je 6. maja zgodaj zjutraj voz, ki nas bo odpeljal do Kranja. Voz je prišel šele opoldne in nas je odpeljal samo do št. Vida tako, da smo prišli v Kranj šele pozno v noč in smo prespali, odnosno prebdeli kar na železniški postaji. V Kranju, ki je bil ves v zastavah, smo bili že zelo zgodaj. V neki trgovini sem videl, da so bile vse strani slavnostne številke „Slovenca“ o tretjem maju nalepljene na šipi izložbenega okna. Naš najstarejši sin je imel ta dan, 7. maja, svoj trinajstletni rojstni dan, pa smo delali dobro voljo, kako lepo in med kolikimi zastavami ga sedaj lahko obhajamo.

V mestu je vladalo veselo in optimistično razpoloženje, da nazadnje sam nisem vedel pri čem sem. Govoril sem tam z dr. Leopoldom Eiletzem, bivšim mariborskim okrajnim glavarjem, ki mi je rekel, da je tam z večjim številom ljudi, ki se stavijo vsi na razpolago NO. Za vsak slučaj sem v imenu NO imenoval dr. Eiletza za komisarja za vso Gorenjsko z nalogo, da na tem ozemlju prevzame vso upravno oblast v svoje roke, organizira upravo, postavi vršilce dolžnosti okrajnih glavarjev, in da ukrene vse potrebno, da se ohrani red in mir na vsem Gorenjskem. Kmalu je prišel še dr. Jelenc, ki je nekaj bolehal, makar je še on podpisal moj odlok o imenovanju dr. Eiletza. Okrog poldneva so mi sporočili, da je na nekem tovornem avtomobilu, ki bo kmalu krenil proti Ljubelju, še toliko prostora, da bo dovolj za mene in mojo družino. Tako sem se poslovil od vseh in kmalu nadaljeval pot proti Koroški.

Radi velikega števila beguncev in ker smo se vozili tudi ponoči, smo Ljubelj prevozili šele naslednji dan, 8. maja zjutraj. Ko smo v jutranji megli dalj časa stali, so se mi približali trije mlajši ljudje in eden je začel: Čujete, ste vi Bajlec, član NO? Ne vem, sem mu odgovoril. Nato on: Čujete, govorite, kakor se spodobi, ker jaz sem časnikar. Jaz: Hvala, enako! On spet: Kaj hvala enako? Jaz: Da govorite tudi vi, kakor se spodobi! On: A tako! Sem mislil, da ste tudi vi časnikar. Tudi, odgovorim spet jaz. Nato je pa nadaljeval, da hoče vedeti, če je NO kaj preskrbel za te begunce, ki gredo sedaj na Koroško, ker če na Koroškem ni nič pripravljene, zlasti glede hrane in stanovanj, potem bo NO za vse to klíčan še na odgovor. Jaz sem mu odgovoril, da kot časnikar mora dobro vedeti, da vse begunce, kadar koli in kamor koli pridejo, čakajo vedno in povsod polni egiptovski lonci. A tako mi odgovarjate, je rekel in me gledal z neko čudno jezo, nato se je pa naglo obrnil in šel naprej, kakor da inšpicira vso to

kolono, ki je tam stala. V daljavi kakih dvajset metrov, se je pa znova obrnil, visoko dvignil pest, kakor da mi hoče žugati in zavpil: Vse to bo še objavljeno! Boste že videli! Ker so se ljudje, ki jih je bilo več okrog mene in so ta razgovor poslušali, začeli smejati, sem vprašal, če je to kak komunist. Pa so mi povedali, da je to dr. Poštovan, vodilna osebnost v vodstvu straharjev. Omenjam ta dogodek prvič, ker sva z dr. Basajem imela s tem človekom tudi v Celovcu zelo čudno srečanje. Drugič NO niti proti osebam, niti proti skupinam, na katere je tolikokrat zadel, ko so nas naravnost usodno ovirali pri našem delu, nikoli ni nastopal in jim nikoli ni storil ničesar, nad čimer bi se lahko najmanj pritoževali. Tretjič, da smo vsi člani NO, ki smo šli v begunstvo kot begunci med begunci, mogli ugotoviti samo eno, da so nas ljudje povsod spoštovali, nam izkazovali mnogo ljubeznivosti in so nam šli povsod in v vsakem slučaju vedno na roko. Edino osebe in skupine, ki jih v tem spisu moram skoraj stalno omenjati, so se že doma obnašale proti nam prav sovražno in z velikim zaničevanjem. Vsi se lahko z vso upravičenostjo vprašamo: zakaj? Jaz sem mislil, da me med množico beguncem nihče ne pozna. Pa sem videl, da so vsi okrog mene vedeli, kdo sem in so bili vsi resnično prijazni in dobri z menoj in z vso mojo družino, kar so dokazovali tudi dejansko z najrazličnejšimi uslugami med vso potjo.

V Celovec smo prišli točno opoldne 8. maja. Bili so tam Angleži s svojimi tanki in tam sem tudi zvedel, da je Nemčija prejšnji dan, 7. maja, že kapitulirala. Avto, s katerim smo se vozili, nas je pustil pred hotelom Stadt Triest in se odpeljal naprej. Ko sem povprašal, če imajo kakšno sobo na razpolago, so mi rekli, da v vsem Celovcu ni mogoče dobiti niti ene same sobe, a ko je lastnica hotela pred vrati nekaj časa gledala mene in družino, kako smo bili zbiti in utrujeni od naporene vožnje, nam je dala začasno na razpolago eno svojih zasebnih sob v prvem nadstropju. V tej sobi so se vršili potem vsi važnejši sestanki ves čas mojega bivanja v Celovcu. Lastnica je dala na razpolago še eno sobo v pritličju, kjer so naši zvesti mladi sodelavci takoj organizirali neke vrste pisarno NO. Oskrbeli so vse: pisalni stroj, papir, prevajalce in je pisarna začela takoj zelo dobro delovati v veliko pomoč NO in vsem beguncem. Iskal in povpraševal sem, če je morda še kdo od NO ali od vojske, pa mi nihče ni znal povedati, da bi koga videl. Proti večeru je pa prišlo k meni nekaj ljudi, ki so mi povedali, da so komunisti doma obkolili vse naše begunce z vso vojsko, ki se je pomikala proti Koroški, da nihče ne more več čez, da je teh, tam zajetih beguncem z vojsko vred vsaj 30.000, in da so komunisti začeli s strašnim klanjem in pobijanjem. Povedali so mi tudi, da je prišel v Celovec nek Mihajlovičev major, ki išče koga od NO in ker so mu povedali o meni, je rekel, da pride k meni takoj še ta večer, ali jutri že zgodaj zjutraj. Vesti o zajetju so se mi zdele močno pretirane, a ko so bili ti ljudje, ki so mi to pripovedovali, še pri meni, so prišli že drugi in med temi nekdo, ki je rekel, da je vse to res, da je on sleer srečno prišel skoz komunistično črto, in da jih bo prišlo še mnogo, ker se na mnogih krajih prebijajo, vendar da imajo komunisti zaseden in daleč na okrog dobro zastražen najvažnejši most

in prehod, da je tam čedalje več komunistov, zato večina beguncev in vse, kar je na vozovih, ne bo moglo priti več čez na Koroško in bodo prepuščeni na milost in nemilost komunistov.

Tako sem dobil vest o nečem, česar se je NO najbolj bal: da če nas komunisti doma obkoliijo, bomo prepuščeni sami sebi in ne bo nikogar, ki bi nam hotel priti od zunaj na pomoč. Vsedel sem se takoj in začel sestavljati prošnjo na angleško vojaško poveljstvo za pomoč.

Pravilnost gledanja in presojanja takratnih razmer in dogodkov

Vojna je veliko zlo. Za narod, ki ga kakor koli zadene ta nesreča, je to čas velikih žrtev, velikega trpljenja, velikih krivic, velikih preizkušenj in tudi velikih junaških dejanj. V vojni je vse veliko. V vojni je velik narod, naj je številčno še tako majhen, in veliki so ljudje v njem. Tudi naš narod je bil velik v tej vojni. Bil je velik v trpljenju, velik v ponižanju, velik v prenašanju krivic in velik v junaštvu in ponosu. Naši ljudje so zelo dobro razumeli težo in tragiko časa in so se znali temu primerno obnašati. Bili so oprezni in previdni v vsem. V vedenju, v govorjenju, v dejanjih. Vedeli so, da je to čas, ko moramo predvsem misliti vsi na to, da se rešimo in ohranimo in, da nam vsako nepreračunano dejanje in vsaka nepremišljena beseda lahko prinese veliko nesrečo ali pogubljenje. Zato je naše ljudstvo v pametnem potrpljenju skrbno pazilo na sebe in na svoje imetje in budno opazovalo, kdaj bodo začele pojemati sovražnikove moči, ker je vedelo, da naš čas pride šele takrat. Ko se je pa naš čas bližal, ko je sovražnik začel že omahovati pod bremenom, ki jih je sam nagrmadil, se je naš narod začel takoj pripravljati resno, skrbno in preračunano, kakor so naše moči, razmere in okoliščine dovoljevale, da damo vojni tudi mi svoj končni vojni delež. To so resnična in realna dejstva, ki nam bodo, v vsej globini in širini pravilno prikazana napolnila debele knjige, ki nam bodo v čast in ponos.

Tiste splošne trditve, ki jih nekateri tako radi iznašajo, češ da Slovenci nimamo potrebnih elementarnih narodnih lastnosti in sposobnosti, kakor jih imajo drugi narodi, da nismo sposobni za samostojno narodno življenje, da nimamo in nikoli nismo imeli sposobnih lastnih voditeljev, da nismo sposobni, da bi znali v kritičnem momentu kak problem pravilno rešiti, da smo stalno nepripravljeni, needini, da vsako ugodno priliko stalno in gotovo zamudimo, so neresnične in krivične. Take trditve, ne samo, da so tudi zelo površne in nekritične, so navadno redno hotoma in vedoma povedane s povsem določenim namenom, da nekoga neopravičeno ponižujejo, drugega pa na cenen način povzdigujejo.

Neresnične so tudi tiste, že nekoliko bolj konkretne trditve, a zavite stalno v neko nedoločnost, češ da smo bili „mi“ med zadnjo svetovno vojno v vseh ozirih slabši kot drugi. Komunisti so znali, mi pa nismo znali. Drugi so razumeli, mi pa nismo razumeli. Drugi so delali, mi pa nismo pripravljali, mi pa nič. Pri teh trditvah je ta „mi“ vedno tak, da kaže in namiguje na nekaj povsem določenega, a ne pove na kaj. Kdo smo tedaj ta „mi“? Ali smo to Slovenci, naš narod, naši ljudje, naši voditelji, naša inteligenca, NO?

Ko smo prišli že do tega, da smo začeli razjašnjavati takratne dogodke, je potrebno, da jih razjašnjujemo jasno, določno in pravilno. Dejstvo je, da vse resnice ne moremo vedno povedati, ker bi znalji tudi s tem marsikje narediti veliko škodo. Med vojno resnico skrbno skrivajo prav vsi. Splošno pravilo je vendar, da če resnice ne moremo povedati, je ne povemo. Če jo pa lahko povemo, takrat jo pa povemo tako jasno in določno, da ne nastane nobena dvoumnost. Če je v teh trditvah, da smo bili mi takrat slabši kot drugi, kaj resnice, mislim, da jo v tem slučaju v vsakem oziru lahko povemo, zlasti to, kdo smo ta „mi“, ki smo bili slabši kot drugi.

Vsi dobro vemo, da so bili komunisti v propagandi veliki mojstri. Imeli so za to kar posebne strokovnjake, zraven pa še velik mednarodni komunistični propagandni aparat, ki je hitro in točno poslal v svet vesti, kakor jih je centrala pripravila. Vse vesti so bile vedno skrbno premišljene in dobro preračunane za slučaje, kakor so jih rabili, ne glede na to, če so bile resnične ali ne. Kar so rabili za svojo propagando, to so v centrali pripravili in to so potem stalno in sistematično širili v svet tako, da so takšne vesti dobivale počasi videz popolne resničnosti, čeravno so bile često brez vsake dejanske resnične podlage.

Če vzamem samo ta primer, da primerjam komunistično propagando z našo, bi lahko rekel, da mi, če razumemo pod „mi“ Slovence na splošno, naše ljudi, nekomuniste, NO itd., v tem pogledu nismo bili nič manj inteligentni od komunistov, čeravno nismo imeli ne njihovih specialistov, ne njihovega propagandnega aparata. Dobro smo poznali situacijo, dobro smo vedeli, kakšno propagando rabimo in smo jo znali tudi premišljeno in preračunano sestaviti, ne da bi se morali pri tem posluževati neresnice. To, da mi nismo znali, je neresnica. Resnica je, da mnogo tega, kar so komunisti lahko naredili, mi nismo mogli narediti. In, da nismo mogli narediti, pri tem so igrali odločilno vlogo najrazličnejši faktorji, ki se jih moram v tem spisu tudi nekoliko dotakniti.

Od prav resne strani sem bil opozorjen, da je morda le prezigodaj, da se to, kar tu pišem, objavlja, ker je to že neke vrste bela knjiga Narodnega odbora in, da nas bo vse to trenutno preveč zadelo, ker da še nismo dovolj pripravljeni, da bi lahko prenesli vso resnico, kakor jo tu razgrinjam. V predlanski majski številki Vestnika sem pod naslovom „Resnica uči“ objavil nekaj malega tega, kar sedaj tu pišem in so res nekateri hudo skočili. Izjavljali so, da je to, kar pišem, politika, žalitev, nek odbor je dal celo slovesno izjavo, da se s člankom ne strinja. Kakor da se na resnici kaj spremeni, če se kdo z njo strinja ali ne! Resnica ni politika! Resnica je resnica. Resnica ne žali in resnica ne zadene. Možno je, da je ob dejstvih, ki jih resnica razkrije, kdo prizadet. A je zadet ali užaljen zaradi dejstva in ne zaradi resnice. Vendar, ko so se že našli ljudje in to isti ljudje in ljudje istih skupin, ki jih tu stalno moram omenjati, ki so si premišljeno in preračunano izmislili dogodke, da bi takratna doba prikazali v popolnoma napačni luči, je potrebno, da povemo o takratnih dogodkih resnico.

Na sam članek v Vestniku mi ni do sedaj, po več ko dveh letih, še nihče odgovoril. Na to pisanje tu, sem pa dobil od ljudi in skupin, ki jih tu stalno omenjam, opozorilo, da me bodo radi tega pisanja osebno tako oblatili, kakor v svojem življenju še nisem bil oblaten in, da imajo pripravljenih nekaj grup, ki bodo z menoj tudi fizično obračunale. Na to povem samo toliko, da se takih groženj absolutno nič ne bojim, in da radi tega niti najmanj ne bom spreminjal tega, kar sem namenil objaviti. Člani NO in tisti naši številni sodelavci, ki jim je vse to, kar opisujem, dobro znano, najbolje vedo, kako malo povem in kako zelo omiljujem to, kar povem. Mislim vendar, da smo že vsi dovolj pripravljeni, da prenesemo resnico in da ni več potrebno, da radi tistih nekaj, ki bi ob resnici morda bili zadeti, ne bi bilo objavljeno to, kar tu pišem.

To, na kar v tem poglavju hočem prav posebej opozoriti in zelo poudariti, je v prvi vrsti važnost pravilnega gledanja in prikazovanja razmer in dogodkov. Vojna je strašna. V vojni gledajo in pazijo vsi na vse. Naši ljudje, kakor že rečeno, so se znali paziti v vsem. V vojni moramo paziti na vsak korak, ki ga naredimo, na vsako besedo, ki jo izgovorimo ali napišemo in na vsako vest, ki jo pošljemo v svet. Vse mora biti vedno pre-mišljena in preračunano in pri vsem moramo vedno misliti na to, kdaj lahko - ~~si~~ koristimo ali kdaj škodujemo. V vojni je kakor sem že rekel, vse veliko. Tudi napake, ki jih zagrešimo, so redno velike in velike, težke in usodne njih posledice. Kakor bomo morali vsi priznati, da je naš narod v celoti tisti čas pravilno razumel in se je dobro vedel, tako bomo morali priznati, da smo imeli takrat neznatno število ljudi, ki bi morali tisti čas ravno tako razumeti kakor drugi, ker so bili telesno in umsko razviti, kakor drugi, pa se niso obnašali kakor drugi. In to, da se nekaj ljudi pri nas ni obnašalo tako, kakor naš narod v celoti, je bilo Slovencem in tako tudi domobrancem v veliko škodo.

Predno preidem na zadnji del tega spisa, to je na dogodke v Vetri-nju in da bo slika takratnega položaja domobrancev vsem čim jasnejša, moram iz obilice dogodkov in primerov prikazati nekatere kolikor mogoče nazorno in jasno. Povem ponovno, da mi v tem spisu ne gre za to, da iščem in kažem na krivdo in krivce, ampak, da čim bolj pónazorim prav vsem, kako naj nihče od nas ne dela prav nikoli in nobenem slučaju, najmanj pa med vojno. Preidem k primerom.

Prvič: Glavni vzrok in začetek našega trpljenja in naše nesreče je bila sovražnikova okupacija naše domovine.

Dejstvo je, da so našo domovino krivično napadli in okupirali Nemci, katerim so se pridružili Italijani in Madjari, vsi naši stari narodni nasprotniki. S tistim dnem se je začelo naše veliko narodno gorje z vsemi posledicami, ki z vojno skoraj redno pridejo nad vsak narod. Istočasno s sovražnikovo okupacijo, sta postala naš narod in naša domovina tudi torišče velike in krvave svetovne vojne, kjer so se na življenje in smrt borili na eni strani Nemci in njihovi zavezniki, na drugi strani pa zapadni zavezniki. Ta vojna je bila kruta in brezobzirna in vsak se je posluževal prav vseh

sredstev in iskal vse mogoče in nemogoče zaveznike, da premaga nasprotnika. Churchill je rekel da se bo zvezal tudi s hudičem, samo da uniči Hitlerja. Tako se je z vojno, ob dveh vojskujočih se nasprotnikih, začel tudi svet deliti v dva tabora. Narodi, ki so bili proti svoji volji s silo okupirani po Nemcih in njihovih zaveznikih, so se na najrazličnejše načine upirali in izjavljali, da so na zapadnozavezniški strani in da bodo z njimi skupaj storili vse, da se rešijo okupacije in da bo sovražnik premagan. In tako smo se od vsega začetka postavili na zapadnozavezniško stran tudi Slovenci.

Okupacija Slovenije pa ni bila navadna vojna zasedba. Po Hitlerjevem načrtu bi morali biti izpraznjeni po vsej Evropi veliki teritoriji, kjer bi se v smislu starih nemških rasnih aspiracij kompaktno naselili Nemci in tako razširili svoje državno ozemlje. In ker je Slovenija v smislu teh načrtov spadala v ta okvir, so Nemci začeli z izvedbo svojega načrta pri nas kar takoj z vso njim lastno brutalnostjo, surovostjo in brezobzirnostjo, ki je bila s hitlerjansko nacistično nadutostjo še stopnjevana. Z nedopovedljivo nečlovečnostjo in brezsrčnostjo so naše ljudi, zlasti našo inteligenco, začeli izseljevati, žaliti, mučiti in pobijati, istočasno pa že naseljevati na naši zemlji svoje ljudi. Italijani in Madjarji so imeli v bistvu popolnoma podobne načrte z nami, čeravno jih niso upali izvajati takoj z enako brutalnostjo kakor Nemci. Pozneje se je izkazalo, da so imeli Italijanji med drugim načrt, da bi nas kratkoma pobili, Madjarji pa, da bi naše ljudi tako pomešali med svoje, da Slovenci sploh nikjer več ne bi bili skupaj naseljeni.

Z okupacijo samo so prišle nad naš narod še notranje nadloge, kot normalna posledica vojne same. Med temi so bile pomanjkanje, glad, strah, obup in razni domači brezvestni izkoriščevalci stiska. Tisti, ki so pri nas najprej in najbolj izkoristili našo narodno stisko, so bili naši komunisti. Kot del internacionalnega komunizma so imeli nalogo, da uvedejo tudi pri nas komunizem za vsak ceno in to so začeli izvrševati sistematično, z vso brezobzirnostjo in brezmejno krutostjo. Komunistična akcija je bila formalno in na zunaj gledana naša čisto interna zadeva. Dejansko so pa imeli komunisti in okupator več skupnih točk in na teh so se takoj znašli. Komunizem je šlo za to, da pri Slovencih z vso silo uvedejo komunizem, kar je bilo možno samo s popolnim ustrahovanjem ali uničenjem vseh tistih, ki bi se temu upirali in to je bila ogromna večina Slovencev. Okupatorju pa je šlo za to, da z naše zemlje čimprej odstrani vse Slovence in naseli tam svoje ljudi, zato so mu bili komunisti pri uničevanju naših ljudi več kot dobrodošli. In zato ravno je okupator tako zgodaj, tako izdatno in prav nič prikrito podpiral komuniste in tako zelo rad oviral tiste, ki so branili življenje in imetje naših ljudi pred komunističnimi napadi. Tako je komunistična akcija, navidezno in na zunaj površno gledana kot naša čisto interna zadeva, bila v resnici pravi zunanji sovražni nastop proti našemu narodu prav tako kakor nastop Nemcev, Italijanov ali Madjarov. Vendar so znali komunisti to svojo čisto komunistično in skoraj izključno samo proti Slovincem naperjeno akcijo, pred zunanjim svetom prikazati kot borbo proti okupatorju, kot borbo slovenske osvobodilne fronte (OF), ki se bori proti okupatorju za osvoboditev Slovenije in na zavezniški strani. To trditev je

vsa svetovna komunistična propaganda takoj stalno in sistematično ponavljala in po svoje stopnjevala. Komunisti so kmalu in dobro preračunano začeli raznanjati v svet še neresnico, kakor da so vsi tisti, ki so proti OF, to je proti komunistom, obenem tudi proti zapadnim zaveznikom in za okupatorja. V tej luči so začeli prikazovati vse slovenske tradicionalne politične stranke, nekomunistične organizacije, duhovščino, vse ilegalne nekomunistične vojaške enote in zlasti domobrance.

Vse to, kar sem tu navedel, so resnična dejstva. Ves naš narod je vse to tako videl, tako poznal in tako razumel. Vsi tisti, ki so to doživljali, lahko potrdijo, da s tem nisem ničesar odkril in nič novega povedal, a zaradi pravilnega razumevanja takratnih dogodkov moram to kolikor mogoče jasno in nazorno prikazati.

Dejstvo je, da je vsaka okupacija neprijetna in grenka, doba velikega ponižanja in pravega suženjstva in da je vsak okupator zopern in odbijajoč. Dejstvo je pa tudi, da vsak okupiran narod, najsi mu je okupator še tako odvraten, mora v neki meri in do neke meje z njim sodelovati. Življenje teče svojo pot tudi med okupacijo in ljudje morajo živeti in imeti gotov red in gotovo varnost tudi v tej dobi. Vsi tisti, ki v takih okoliščinah stopijo naprej, da narodu nesebično pomagajo in ga branijo pred krivicami, so in so bili vedno spoštovani in narod jim je bil hvaležen za vse, kar so naredili in kar so žrtvovali. Tisti pa, ki za časa okupacije iz sebičnih razlogov prekoračijo meje nujnega sodelovanja z okupatorjem in se mu vdirjajo v škodo lastnega ljudstva, zagrešijo veliko in težko napako, česar narod nikoli ne pozabi.

Priznati bomo morali, da so takrat mnogi ljudje okrog Rupnika, z generalom Rupnikom samim, mnogi pri „Slovenskem domu“, pri ljubljanskem radiju, pri propagandi, pri policiji in tudi nekateri domobranski oficirji prekoračili nujne in dovoljene meje sodelovanja z okupatorjem. Res je, da takrat ni bilo lahko ne javno govoriti, ne javno pisati. A je bila razlika med tem, kar je bilo naročeno in ukazano od okupatorja in kar je kdo svojevoljno delal, da se okupatorju prikupi. Razlika je bila tudi med tem, kar je kdo delal kot posameznik samo za sebe, ali pa kadar je kdo mešal zraven še naš narod ali domobrance.

Tistega velikega povzdigovanja in proslavljanja Rupnikove osebe, ko so ga prav po hitlerjanskem štilu proglašali za neke vrste previdnostnega Führerja vseh Slovencev, Nemci niso niti naročili niti ukazali. To so si zamislili in propagirali ljudje in skupine, predvsem okrog Rupnika in okrog „Slovenskega doma“ iz zelo naivnih razlogov misleč, da bodo z Rupnikom ostali še naprej na položajih, ki so jih takrat imeli. In pri tem se niso prav nič ozirali na to, da njih javne trditve na shodih, po časopisju in po radiju, da je za Rupnikom, razen nekaj brezpomembnih politikov, ves slovenski narod, da so Rupniku domobranci brezpogojno vdani, da je rešitev Slovencev samo na nemški strani, da Slovenci zapadne zaveznike odločno odklanjajo in da hočejo pod Rupnikovim vodstvom graditi svojo bodočnost samo v skupnosti z Nemci, da take trditve lahko zelo škodijo vsemu slovenskemu narodu in zlasti domobrancem. S tem so neresnično in

krivično prikazovali Slovence in domobrance, kakor da so za Nemce in proti zapadnim zaveznikom, obenem so pa s tem potrjevali komunistične obdolžitve in trditve, da je Rupnik navadni nemški sluga in njih eksponent, da so domobranci navadna nemška kvizlinška vojska in da so vsi Slovenci, ki so proti komunistom, obenem tudi proti zapadnim zaveznikom in za Nemce. Res je, da takrat ni bilo mogoče javno govoriti in pisati, da so Slovenci in domobranci proti Nemcem in za zapadne zaveznike. A ti ljudje so povelečevanje Rupnikove osebe izkoristili za klanjanje Nemcem in trdili nekaj, kar je bilo absolutno neresnično in Slovincem in domobrancem v veliko škodo.

Podobno je bilo tudi z nekaterimi tajnimi radijskimi poročili. Ko smo že z gotovostjo mogli ugotoviti, da major Novak poročil NO nikamor ni pošiljal, smo zvedeli, da je isti Novak potem, ko se mu ni posrečilo, da bi se mogel dogovoriti s partizani, da bi domobranci prestopilj v OF, on osebno bi pa bil prevzet v vrhovno poveljstvo OF, sestavil in poslal Mihajlovču in še na druga mesta dolgo poročilo, kjer je navajal, da so vse politične stranke v Sloveniji, zlasti klerikalci in vsi domobranski oficirji z domobranci vred popolnoma na nemški strani in proti zapadnim zaveznikom.

Takih in podobnih primerov je bilo več. Vsa takšna poročila so bila neresnična, krivična in Slovincem in domobrancem resnično škodljiva. Potrjevala so komunistične obdolžitve proti nam in pri zapadnih zaveznikih utrjevala prepričanje, da komunisti imajo v mnogočem prav in, da je treba jemati njihova poročila kot resnična.

Drugič: Domobranci so bili prava in resnična slovenska narodna vojska z odločno protinemško usmerjenostjo.

Resnica je, da so se domobranci čutili vedno Slovence in so v domobranstvu videli pravo in resnično slovensko narodno vojsko. Nikoli niso hoteli biti del nemške vojske in nikoli niso hoteli biti pod nemško komando. Nemce so smatrali kot krivične in surove okupatorje naše domovine in so čakali samo na priložnost, da se z orožjem, ki so ga imeli, lahko čimprej obrnejo proti njim. Ko se je med domobranci začela širiti vest, da je ustanovljen narodni odbor za Slovenijo in da je NO že formalno ustanovil Slovensko narodno vojsko in da pripravlja načrt za upor in napad na Nemce, so domobranci sprejeli te vesti s pravim navdušenjem. O tem sem se sam osebno prepričal, ko so začeli prihajati domobranski oficirji in so se začeli stavljati s svojimi edinicami na razpolago NO. Z vso gotovostjo smo lahko ugotovili, da vlada tako pri domobrancih, kakor pri domobrantskih oficirjih resnična slovenska narodna zavest in odločno in enotno razpoloženje proti Nemcem. Nemci in nemški oficirji so ob raznih prilikah izjavljali in tudi sam Rösener, da so domobranci popolnoma slovensko orientirani, da niti domobranci, niti domobranski oficirji Nemcev ne marajo in da bodo skušali izkoristiti prvo priložnost, da jih napadejo.

Kdor je ta resnična dejstva skušal tajiti, ali prikazovati v drugačni luči, je delal domobrancem veliko krivico. Ena takih velikih krivic, storjenih domobransem, je bilo domobrantska prisega. V to prisego je bilo

vstavljeno besedilo, ki je bilo neresnično in v popolnem nasprotju s pravim in dejanskim razpoloženjem domobrancev. Besede v prisegi, „da bom v skupnem boju z nemško oboroženo silo, stoječo pod poveljstvom Velike Nemčije, SS četami in policijo, vestno izpolnjeval svojo dolžnost proti komunističnim banditom in njihovim zaveznikom“, lahko obračamo in jih sami sebi skušamo razlagati, kakor jih hočemo, vendar pri zapadnih zaveznikih niso mogle pomeniti ničesar drugega kakor to, da so domobranci prisegli, da se bodo pod Hitlerjevim poveljstvom skupno z nemško vojsko borili tudi proti zapadnim zaveznikom. Komunisti so besedilo prisega propagandno hitro izkoristili in so zlasti poudarjali, da besede „komunistični banditi in njihovi zavezniki“ pomenijo Titovo vojsko, ki se bori na zavezniški strani proti Nemcem in zapadne zaveznike. Da so domobranci na ta način prisegli, da se bodo pod Hitlerjevim poveljstvom borili proti Titovi zavezniški vojski in tudi direktno proti zapadnim zaveznikom in da domobranci dejansko in resnično tako tudi delajo. Tako so bili naši domobranci, naša prava in resnična slovenska narodna vojska, protinemško orientirana in iskreno na zapadnozavezniški strani, s to prisego kmalu po svoji ustanovitvi predstavljeni svetu kot neke vrste Hitlerjevi prostovoljci proti zapadnim zaveznikom. To je dejstvo, ki ga moramo vzeti z vso realnostjo, ga razlagati v smislu suhih črk in besed v prisegi ter v okviru komunistične propagande in potrditve te propagande po naših ljudeh, ki jih moram naprej in naprej omenjati.

Tudi te prisege, kakor že prej omenjeno, Nemci niso zahtevali, niti želeli. Rösener sam je šele po treh mesecih dovolil, da so domobranci lahko prisegli. Omeniti moram tukaj tudi, da po izjavi samega Rösenerja in večih nemških oficirjev, Nemci nikoli niso imeli namena, da bi domobrance izrabljali za kaj drugo, kakor za vzdrževanje reda in mira na določenem jim ozemlju in so se tega hoteli tudi striktno držati v smislu tozadevnih mednarodnih določil. Zato Nemci dejansko res niso nikoli zahtevali nobene prisega od domobrancev. Rösener je to izrecno potrdil in obenem povedal, da je predlog in besedilo prisega dobil od generala Rupnika. To prisego so tedaj zamislili in sestavili v Rupnikovem kabinetu, kjer se niso prav nič czirali na to, da je prisega za domobrance zelo kompromitirajoča. NO je videl v tej prisegi nekaj tak oobremenilnega za domobrance, da si sploh nismo mogli predstavljati, kako bo mogel kdo to uspešno opravičevati pred zapadnimi zavezniki. Zato nam je bilo toliko na tem, da bi bila ta prisega za vsako ceno na nek način zbrisana, predno bi prišli domobranci v stik z zapadnimi zavezniki in zato je v tretjemajskem proglasu izrecno omenjeno, da je SNV, v katere sestavo so tudi domobranci, že položila prisego kralju in slovenskemu narodu.

Poleg prisega je celo vrsta primerov, kjer so isti ljudje in ljudje istih skupin skušali na vse mogoče načine dopovedovati Nemcem in svetu, kakor že omenjeno, da so domobranci odločno za Rupnika, da se bodo z Rupnikom ramo ob rami borili z Nemci za boljšo bodočnost Slovencev, ki zapadne zaveznike odklanjajo itd. Značilna je tudi takratna propaganda, da so domobranci „samo protikomunisti in nič drugega“. Ljudje, ki so se

hoteli Nemcem posebno prikupiti, so skušali prikazovati domobrance Nemcem kot neke vrste germanofile, ki o kakem slovenskem nacionalizmu, ali kakih slovenskih nacionalnih politikah, kjer ne bi bil Rupnik, nočejo ničesar slišati, da so domobranci odločno samo za Rupnika, po Rupniku za Nemce in z Nemci proti komunistom. Ker pa s takimi idejami niso mogli priti pred domobrance in domobranske oficirje, so pred domobranci ta šlager, da so domobranci „samo protikomunisti in nič drugo“ zavijali tako, da domobranci odločno odklanjajo vsako politično vmešavanje v domobranstvo in da so pokorni in poslušajo samo Rupnika in nikogar drugega. Znano je, da ko so se po vojni nekatera društva začela imenovati „protikomunistična“, da so takrat temu mnogi ugovarjali in navajali, da to samo na sebi ne pomeni nič, če nima nobenega drugega ozadja. Pri zvezi antifašističnih žen je bilo vsem znano, da je za tem komunizem. Ugovarjali so pa takemu imenovanju tudi iz razlogov, ker jim je bilo znano, kako je ta šlager „samo protikomunisti in nič drugo“ nastal, in kaj je bilo takrat dejansko za tem šlagerjem.

Grenka ironija pri vsem tem je v tem, da so komunisti, ki so dejansko tolikokrat sodelovali z okupatorjem in dobivali od njega obilno in izdatno pomoč pri napadih na naše ljudi, poslužujoč se neresnice, znali sistematično prikazovati pred svetom, a so formalno od okupatorja neodvisni, da so proti okupatorju in za zapadne zaveznike, naše ljudi in naše domobrance so pa krivično obdolževali, da so za Nemce in proti zapadnim zaveznikom. Na drugi strani smo pa imeli peščico ljudi, ki so tudi poslužujoč se neresnice, naše domobrance, ki dejansko nikoli niso sodelovali z okupatorjem, so bili proti njim in za zapadne zaveznike, z domobransko prisego že od vsega začetka prikazali kot formalne zaveznike Nemcev in potem stalno in sistematično prikazovali tako domobrance, kot naš narod sploh, kakor da so tudi dejansko za Nemce in proti zapadnim zaveznikom.

Tretjič: Nemci nikoli niso oborožili domobrancev za borbo proti partizanom.

Med vojno moramo zelo paziti na jasnost pojmov in na pravilnost izražanja. Kdor ne zna nečesa povedati tako, kakor je treba, tak naj med vojno molči. Kdor pa med vojno namenoma govori tako, da povzroča škodo, tak zagreši zločin.

Vaške straže so za časa italijanske okupacije bile ustanovljene z namenom, da branijo življenje in imetje naših ljudi pred komunističnimi napadi. Vendar so se naši ljudje lahko hitro prepričali, da so Italijani imeli pri tem svoje posebne načrte. Italijanom ni šlo za to, da bi nudili našim ljudem primerno zaščito pred komunističnimi napadi, ampak za to, da nas čimbolj zaposlijo v medsebojnih borbah in v medsebojnem pobijanju. Italijani so preračunano, ko so našim stražam delili orožje za obrambo, delili istočasno tudi komunistom orožje za napad. Delali so to čedalje bolj očitno in naši ljudje so lahko kmalu ugotovili, da so partizani dobivali od Italijanov velike množine dobrega orožja za napad, vaške straže so pa ostale prvič brez primernih obrambnih sredstev, drugič jim pa Italijani niso niti dovolili, da bi se za obrambo primerno organizirali. Zato so vse

trditve, da bi Italijani oboroževali vaške straže za borbo proti partizanom, dejansko popolnoma neresnične.

V bistvu popolnoma isto, kakor pri vaških stražah, je bilo pri domobranstvu, v katero so vstopili skoraj polnoštevilno člani vaških straž. Namen domobranstva je bil, da branijo življenje in imetje naših ljudi pred komunističnimi napadi. Ime samo, domobranci, pove z vso jasnostjo, da je bil namen domobrancev obramba in ne napad. Pri Nemcih nikoli niso bili vojska za borbo proti partizanom. Nemci so domobrance v resnici in dejansko določili, kakor že rečeno, za vzdrževanje reda in miru na gotovem teritoriju. A ker so se Nemci bali, da bi jim dobro organizirani, dobro oboroženi, narodno zavedni in njim samim nenaklonjeni domobranci lahko postali nevarni, so ob svojih stalnih zvezah s partizani, oskrbovali z orožjem stalno tudi partizane. Kakor Italijanom, je bilo tudi Nemcem mnogo na tem, da so bili domobranci in komunisti čimbolj zaposleni v medsebojnih borbah in, da so se čimbolj pobijali med seboj. Nemci sami so znali takšne medsebone borbe zelo spretno pripravljati in uprizarjati, a te borbe nikoli niso bile prave borbe domobrancev proti partizanom. Nemci tega tudi hoteli niso. Domobranci bi takrat, kakor so bili organizirani, in čeravno nikoli dovolj in primerno oboroženi, z lahkoto očistili velik del slovenskega ozemlja komunistov, pa Nemci tega kratkoma niso dovolili. Določili so naravnost cone komunistom in domobrancem, kjer so se eni in drugi lahko gibali in kjer so se lahko spopadli in to je bilo v glavnem vse. Zato je tudi tukaj vsaka trditev, da bi Nemci oboroževali domobrance za borbo proti partizanom, popolnoma neutemeljena in neresnična.

To, da so Italijani in Nemci oborožili vaške straže ali domobrance za borbo proti partizanom, to so začeli trditi in to trditev čedalje glasneje ponavljali ravno komunisti. Izraz partizan in partizanstvo je v zunanjem svetu pomenilo borbe in borbo proti okupatorju. Naši komunisti so preračunano zelo zgodaj začeli imenovati sami sebe partizane, čeravno so bili razen malega števila prisilnih mobilizirancev, sami komunisti in svojo borbo, borbo proti okupatorju, čeravno so se borili izključno samo za zmago komunizma in pri tem še velikokrat v sporazumu z okupatorjem in z okupatorjevim orožjem. Zato je bilo potrebno, da smo ponovno opozarjali, da naj tisti, ki toliko pišejo in toliko javno govorijo, skrbno pazijo na vsako besedo in vsak izraz, pa smo skoraj redno naleteli na odpor, ki ni imel nobene pametne razlage.

Včasih nam je bilo resnično popolnoma nerazumljivo, kako je mogoče, da se nekdo ob kakih naših opozorilih razburja, ali, da jih noče razumeti, ali celo smeši. Nekoč, kmalu po nastanku NO, je prišlo k nam nekaj domobranskih oficirjev, ki so nam poročali, da nekje, alj v Rupnikovem kabinetu, ali pri Nemcih, nekaj ne mere biti v redu. Pripovedovali so nam, da je pri domobrancih vse preveč nekega povsem nepotrebnega premikanja, brez pravega sistema, da domobranci pridejo tako vse prepogosto kam, kjer jih partizani že naravnost čakajo, na kar vse naj opozorimo generala Rupnika, ker imajo domobranci pri tem nesorazmerno velike izgube in to nepotrebne in neopravičljive. Obrnilj smo se takoj po vplivnih osebah na

Rupnika, katerega so te v zelo previdni obliki prosile, naj se pri domobrancih omeji vse akcije na nujno potrebno obrambo, ker je za Slovence vsako izgubljeno življenje prava in velika nesreča. Dobili smo odgovor, da se je general Rupnik radi tega zelo razburil češ, da tako kakor on, nihče ne pazi in ne skrbi za domobrance in, da so za vodstvo vojske in borb poklicani vojaki, ki se na to razumejo in ne politiki. Hoteli smo popolnoma odkrito opozoriti Rupnika in pesamezne poveljnike, da ne smejo pozabiti na to, da so Nemci naši sovražniki, da jim nikoli ne smejo zaupati in zlasti, da ne smejo kar na slepo delati z domobranci v vsem tako, kakor bi Nemci hoteli, ker Nemci niso ne iskreni, ne odkriti. Omeniti moram, da takrat do generala Rupnika, ali do njegovega kabineta, že ni bilo lahko priti. Tako pri njem, kakor pri ljudeh, ki so ga obdajali, je bilo vidno, da je propaganda o poveljevanju njegove osebe, ob istočasnem sistematičnem smešenju politikov, že rodila svoj sad.

Zgodilo se je zopet, da ko smo po zelo spretnih posredovalcih opozarjali ljudi okrog Rupnika in okrog „Slovenskega doma“, da ko pišejo, ali govorijo po radiju, da naj mesto „partizani“ rabijo izraz „komunisti“ in, da nam stalna poročila o velikih bitkah in zmagah nad partizani, nič ne koristijo, lahko nam pa mnogo škodujejo, zato naj taka poročila rajši opuščajo. Pa so nam naši posredovalci povedali, kako so se ti, ki so bili opozorjeni, delali norca iz „starih in strahopetnih politikov“, ki si nikjer ne bi radi umazali rok, da bi na koncu s čistimi rokami čim prej in čim hitreje prišli do korit. Mimogrede omenim tu, da so takrat nekateri zelo radi govorili o ljudeh „čistih“ in „umazanih“ rok. Tisti, ki so šli odločno predaleč v svojem sodelovanju z okupatorjem, so to svoje početje začeli nazivati kot neke vrste junaštvo, češ, da imajo pogum umazati si roke ob sodelovanju z okupatorjem, tiste pa, ki tega niso delali, so označevali kot strahopetne, ki nimajo poguma, da bi si umazali roke, a da vse to delajo iz sebičnih razlogov, da bi pozneje s „čistimi“ rokami lažje dosegli boljše položaje. Pač svojevrstna razlaga svojevrstnega junaštva.

Člani NO so na mnogo tega, kar tu mavajam, stalno in neprestano opozarjali. Zlasti niso nehali povdarjati, da nihče ne sme pozabiti, da so Nemci naši resnični sovražniki in pravi vzrok vse naše nesreče, da smo se ob dveh vojskujočih se silah, postavili mi na zapadnozavezniško stran in, da je komunistična borba naša globoka nesreča, a da pri tem ne smemo prezreti, da okrog nas še vedno divja velika svetovna vojna, od katere izida zavisi tudi naša usoda.

(Bo še)

SPOMNITE SE INVALIDOV, VDOV IN SIROT!

VSAK DAR JE DOBRODOŠEL!

STANE BITENC -- PETDESETLETNIK

Če se ne motim, sva se „službeno“ na strani borcev proti rdečim srečala v Bizoviku, ko je k njemu prišel v šolo pokojni Levko Zupančič, kasneje vrnjen iz Vetrinja in ubit v kleti neke hiše v Kranju. Tudi Stane je od tam doma. Zato sva si bila blizu od vsega začetka.

Vseeno pa me je streslo tedaj, ko smo se našli na terenu, ko sem v njem srečal na bojnem poprišču moža, ki je zapustil komodno službo in družino in kot rezervist odšel v boj. Lahko bi še naprej hodil v urad, odbil predpisane ure in bil doma, opoldne in zvečer. Pa je odšel kot mnogi drugi na teren. Tam se je znašel, bil prijatelj z vojaki, bil vodnik svojim podrejenim in znal biti oficir.

Potem smo se srečali v Vetrinju, pa v Špitalu in zdaj v Argentini. In Stane še danes plane tako, kadar nanese beseda, kakor da bi stali sovražniki tik za naslednjim vogalom. Stane bi še danes marširal, ako bi se oglasili trobentači in pozvali na boj. To mu je ostalo, tega mu nihče zbil ne bo.

Zdaj stopa v vrsto petdesetletnikov. Uradno je sicer že stari oče, na zunaj mu tega nihče prisodil ne bo. Tudi sam teh let ne jemlje po številkah, še manj po občutkih. Zato je še danes tak, kakor so ga fantje poznali. Res da je morda malce osivel — kdo pa ni?! — a ohranil je v sebi duha borbenosti, neodjenljivosti, vztrajnosti.

Stane bi bil rad še kdaj doma — kdo pa ne bi bil, da se spet vprašamo. Rad bi bil v Ljubljani, rad v rodnem Kranju. Nanj misli in upa. Zraven pa se spominja vseh, ki so iz skale med dvema rekama izšli in pomnožili vrsto borcev na narodni strani. In kadar razgovor nanese, se spomni, da je druga svetovna vojna prinesla njegovemu Kranju admirala Kerna in generala Krenerja, pa dolgo vrsto oficirjev v domobranskih vrstah. Takrat je ponosen, da spada med nje. V tem ponosu bo dočakal petdeset let.

Bog Te živi na mnoga leta!

Pavle Rant

Emigrantje v borbi proti titovemu komunizmu

Titova elastična in nad vse prefrigana taktika je zapeljala mnoge predstavnike demokratičnih držav v popolnoma napačno tolmačenje in gledanje na titoizem. Tega se zavedamo mi vsi, ki smo imeli priliko titoizem spoznati prav od blizu. Da se tako gledanje v svetu popravi in razkrinka pravi obraz komunizma v naši domovini, je potrebno načrtno in enotno delo vse emigracije. Marsikaj se stori v tej smeri in prav bi bilo, da se ta aktivnost še znatno poveča.

Iz revije „Žar“ (glasilo slovenskega preporoda), v Sydneyu v Avstraliji, št. 6—7, posnemamo sledeča sporočila o nastopih emigracije proti titoizmu:

S posebno spomenico in v članku „Yugoslav give Lord Mayor Blunt Facts“, ki je izšel v „The Australian Liberal“, so emigranti opozorili župana mesta Sydneya o njegovem napačnem tolmačenju titoizma. (Župan je po obisku Jugoslavije pisal laskavo poročilo o razmerah v Jugoslaviji).

Pod naslovom „Uspela Sabotaža“ je v omenjeni številki „Žara“ med drugim zapisano: „Politični emigranti zato ne smemo izpustiti nobene priložnosti, da družbo opozorimo, da se družijo s komunisti, kadar se družijo s titovci.“

26. julija je damska sekcija društva U. N. imela sestanek s kosilom, na katerem je bila častni gost ga. Josilo, soproga jugoslovanskega generalnega konzula. Sydneyjski podružnici demokratične zveze to se-

veda ni bilo prav. Udeleženkam so pred vhom bili razdeljeni letaki, v katerih je med drugim stalo: „Dragi prijatelji Jugoslavije. Zelo nas veseli, da se zanimате za našo ljubljeno domovino... Prepričani smo, da iskreno želite pomagati jugoslovanskim narodom... Na žalost, ko se družite s komunisti, dajejte moralno podporo političnim umorom, zatiranju človeških pravic...“

Med kosilom je predstavnik zveze stopil na oder, se opravičil za nepovabljen vstop in opozoril zbrane dame, da je njihov častni gost predstavnik, ne jugoslovanskih narodov, temveč njihovih zatiralcev. Nekatere dame so začele ploskati in nekaj jih je celo zapustilo dvorano. Po ovinkih smo zvedeli, da je bila reakcija zelo povoljna tudi pri tistih damah, ki tega zaradi vljudnosti niso hotele takoj pokazati...“

V isti številki omenjenega glasila najdemo še več podatkov o podobnih protestnih nastopih v Nemčiji in Angliji in še o enem markantnem nastopu v Sydneyu in to:

Pod naslovom „Izginula Peterokraka“ beremo med drugim: „V Sydneyu je bilo letno zborovanje Mednarodne organizacije za letalski promet. Med zastavami, ki so vihrale z visokega balkona elitnega Chevron hotela, je bila tudi jugoslovanska; žal omadeževana z boljševisko peterokrako.“

Nenadoma, sredi belega dne, je zastava izginila. Razburjenje, preiskave, zasliševanja. Upravi je bila uganka, kako je bila zastava sneta,

ker je bil dohod na balkon mogoč samo skozi upravnikovo pisarno. Sum je seveda takoj padel na jugoslovanske uslužbenke v hotelu, ki se zato bojijo represalij...

Omenjeni incident je bil opisan v nemškem, italijanskem in angleškem časopisju.

Zgod. referent
gl. odbora ZDSPB

LETOŠNJE SPOMINSKE PROSLAVE

BUENOS AIRES

Osrednja proslava pod okriljem vrhovnega predstavniškega združenja Slovencev Zedinjena Slovenija je bila 3. junija na ulici Yapeyú 132 v Capitalu. Udeležilo se je nad dva tisoč rojakov. Govornik na letošnji proslavi je bil dr. Tine Debeljak, ki je v daljšem predavanju prikazal vlogo komunizma v nekdani Jugoslaviji, zatem pa vlogo slov. odn. jug. komunistov pri izvajanju državljanske vojske. Izvajanja dr. Debeljaka so bila silno tehtna. Žal da ni bilo zvočnika, ker navzoči niso mogli dojeti vseh besed.

Odlomek iz Kalinove Črne maše Junaška pesem mladcev pred budočo se zoro so podali člani Društva Slovenska vas v Lanúsu pod vodstvom režiserja Ludvika Štancerja. Zatem je moški zbor pevskega društva z Lanúsa pod taktirko Mirka Špacapana zapel nekaj pesmi, ob koncu pa je vsa dvorana zapela Oče, mati, ... Cerkvena slovesnost je bila v kapeli istega zavoda. Govoril je in maševal direktor Anton Orehar.

CLEVELAND

V soboto 2. junija zvečer je Zveza slovenskih protikomunističnih borcev priredila lepo proslavo v spomin žrtev komunistične revolucije v Sloveniji v letih 1941—1945 v veliki farni dvorani pri Sv. Vidu. Tovariši padlih, njihovi sorodniki in prijatelji, pa tudi veliko število drugih rojakov je napolnilo dvorano v nepričakovani meri.

Proslavo je odprl predsednik krajevnega odbora Zveze g. Milan Zajc. Pozdravil je navzoče, obrazložil na kratko pomen proslave, nato pa napovedal nastop deklamatorjev Slov. šole pri Sv. Vidu. Dva dečka in deklica so gladko podali nalašč za to priložnost sestavljeno besedilo gdč. Zine Velikonja.

Pisatelj Karel Mauser je v klemem govoru poudaril, da je važno prepričanje, idejna osnova in odločnost boriti se za njo.

Moški zbor Korotan je zapel „Na dan, Slovan“ mogočno in prepričevalno. Sledil je prizor „Mrtvi govor“ Miro Odar je nato deklamiral Balantičevo „Umiram“. Mešani zbor Korotana je zapel „Siroti“, nato pa so nastopili telovadci STZ s simbolično vajo. Spored je zaključil govor pok. škofa G. Rožmana, ki je bil posnet na trak pri spominski sv. maši na Chardonu l. 1955.

V nedeljo dopoldne ob 10.30 je bila pri Lurški Mariji na Providence Heights na Chardon Rd. sv. maša za pokojne žrtve komunizma, pri kateri je govoril msgr. M. Škerbec. Popoldne so bile tam še pete litanije.

Proslave so se udeležili poleg nekadnjih borcev, sorodnikov in tovarišev padlih tudi številni drugi

rojaki, med njimi dr. Miha Krek, predsednik Narodnega odbora za Slovenijo. Iz Rochestra, N. Y., je prišel na proslavo bivši glavni predsednik ZSPB g. France Grum.

Proslava je pokazala, da je spomin na revolucijo z vsemi njenimi strahotami in žrtvami, pa tudi z vsemi njenimi strahotami in žrtvami, pa tudi z vsemi njenimi ideali med nami še vedno zelo živ.

BERAZATEGUI

Proslava je bila v nedeljo 24. junija. Začela se je s spominsko mašo, ki jo je opravil č. g. Stanko Škerbe. Zatem je bila v Našem domu proslava, kjer je najprej Katica Lahova deklamirala pesem Domobranec junakom, zatem pa Jože Vidmar imel slavnostni spominski govor. Po tem je sledila simbolična vaja dečkov Naj čuje nas presveti

Bog, zatem pesem Leži, leži ravno polje. Sledili so z nastopom najmlajši, ki so junaško podali simbolično vajo, zatem deklice s simbolično vajo Oj le šumi, gozd zeleni, recitacija pesmi Smrt (recitator Mirko Cvetko), duet Šterbenčeve Lučke in Nevenke Vidmarjeve, prizorček Obisk Slovenije in zaključna pesem Oče, mati...

RAMOS MEJIA

V okviru rednega prosvetnega večera se je Slomškov dom spomnil naših pokojnih žrtev. Za uvod je zborček otrok slov. šolskega tečaja pod vodstvom Lenčke Zupan Malovrhove zapel nekaj pesmi, deklamiral Domobranec junakom. Metka Debeljakova je prebrala črtico Toneta Ilca Mučenik, Pavle Rant pa je imel za to priložnost primeren nagovor. Za konec je Poznič Jože recitiral dve Balantičeve pesmi.

**ČE VAM JE VŠEČ, DA JE VESTNIK PESTER — SODELUJTE
S PRISPEVKI, POŠILJAJTE ZAPISKE IZ BOJEV, JAVLJAJTE
NOVICE — TAKO BO ŠE BOLJ PESTER! IN ŠE NEKAJ —
SPOROČAJTE NASLOVE NEKDANJIH BORCEV, KI GA ŠE NE
PREJEMAJO. — HVALA!**

Prireditveni odbor DSPB v Argentini se iskreno zahvaljuje tvrdki

FANACOA S. A.

za njen lep prispevek za srečolov na naši 3. prireditvi in rojakom
toplo priporoča njene proizvode.

† GLAVAR JANEZ LESAR

V sredo dne 4. 7. 1962 je prenehalo biti srce nekdanjega kočevskega ekrajnega glavarja Janeza Lesarja. Pokopan je bil na novem pokopališču v San Justo. Tu v Argentini zapušča sina edinca Jankota, vodjo znanega gradbenega podjetja, v domovini pa brata in štiri sestre. Žena mu je umrla pred leti v Mengšu.

S pokojnikom je odšel iz naše srede eden redkih, ki je stal kot vojak v borbi v obeh velikih vojnah in se boril vedno za prave narodne ideale. Rojen je bil 14. 5. 1895 v Gorenji vasi pri Ribnici. Sledeč tradiciji rodbine, je bil poslan v šole. Pred potekom gimnazijskih študij ga je prva vojna potisnila v strelske jarke na soški in tirolski fronti, kjer je postal italijanski ujetnik. Šele dobro leto po končani vojni se je mogel vrniti domov in kot pravnik stopil v upravno službo pri takratni Pokrajinski upravi v Ljubljani. Ker je iz svojega življenja in lastnih izkušenj dobro poznal potrebe kmeškega stanu, se je vsega posvetil delu za podeželje. Kot revizor kmečkih občin je v dolgi dobi svojega službovanja od leta 1923 dalje do konca druge vojne prihajal stalno v stik zlasti z našim kmečkim prebivalstvom in pomagal občinam, županom in posameznikom, kjerkoli je mogel. V dobi Oblastne samouprave je poleg svoje službe opravljal tudi posle tajnika Slovenske županske zveze in urejeval njeno glasilo Občinska Samouprava. Slovenijo je prepotoval neštetokrat in dobro poznal skoro sleherno slovensko občino. Kadar je pokojni ban dr. Marko Natlačen potreboval zanesljivih informacij o gospodarstvu posameznih občin, se je zaupno obračal nanj, a tudi vsak kmečki župan je našel v njem oporo in dobrohotnega svetovalca. Politično je stal trdno v taboru večine slovenskega naroda, a je kljub temu bil službeno vedno povsem nepristranski ter užival tudi pri politično nasprotnih županih popolno zaupanje.

Vsega zavzetega za to delo za narod ga je zajela druga velika vojna. Brez pomišljanja se je trdno postavil v protikomunistične vrste in podeželju v zamotanih razmerah kazal pravo pot. Bil je neizprosno nasprotnik komunizma. Kot izkušen vojak in častnik je hotel po zlomu Italije v jeseni 1943 stopiti v vrste Slovenskega domobranstva, toda pokojni general Rupnik mu je odločil drugo mesto. Postavil ga je za ekrajnega glavarja v Kočevju, ker je spoznal, da je bil on najbolj primeren za takó odgovorno mesto. Pokojni glavar se je tudi na tem mestu neumorno trudil za dobrobit zaupnega mu okraja. Prenašati je moral neštete šikane s strani okupatorja. Z

domobranci je vzdrževal najtesnejše zveze in jim dajal dragocene nasvete. Z njimi je doživljal in vzdržal partizansko napadanje in obleganje Kočevja ter tudi v najhujšem času skrbel za njega prehrano. — S svojega službenega mesta se je umaknil med zadnjimi.

Po prihodu na Koroško je prevzel vodstvo uprave taborišča v špitalu in se v prvi dobi begunstva trudil, da bi oskrbel potrebno prehrano. Vetrinjsko tragedijo je doživel v vsej njeni grozi, ko mu je bil v roke rdečih krvnikov vrnjen sin edinec, ki se je čudežno rešil iz groba in vrnil k njemu na Koroško.

V Argentini je živel nekam odmaknjen od skupnosti. V krogu prijateljev pa se je rad spominjal lepih časov in svojega doma, ki si ga je bil postavil pred drugo vojno v Ljubljani blizu Stadiona, v katerega se je vselil rdeči kočevski sodnik. — Na videz je izgledal pokojnik rezek in osoren, toda imel je do bližnjega čuteče srce in marsikomu je na skrivaj pomagal iz zadreg in težav.

Pokojnemu soborcu bomo ohranili lep spomin!

le -l, Argentina

† JOŽE TOMAŽEVIČ

5. junija je na svojem domu v Ramos Mejia umrl Jože Tomaževič, rodom iz Kamne gorice. Pokojni Tomaževič je bil mož iz vrst tistih, ki so v znoju in potu svojega obraza delali kruh za svojo družino, obenem pa gradili pravo slovenstvo: brez posebnih fraz, brez kričanja, mirno in vztrajno. Tak je Jože Tomaževič bil doma, tak je bil v taborišču, tak je bil v Argentini, kamo rga je (zanesla življenjska pot. Tomaževič pa je pripadal tudi tistemu rodu, ki se je v prvi svetovni vojni boril in trpel, rodu, ki je znal pripovedovati. Zato je znal vplesti v pripovedovanje rodu, ki je zrastel iz njega in za njim, svoje izkušnje in tako povezati razliko let v skupni stvari.

Zdaj ga ni več. Nič več si ne bo privihal brk, kadar bo kakšno resno besedo ugotovil ali dejal, ne bo več nagrbančil čela, kadar ga bo kaj pretreslo. Pred nami pa, ki smo ga poznali, bo ostal mož, ki je svojo življenjsko dolžnost izpolnil.

Naj počiva v miru, svojcem pa naše najgloblje sožalje!

Hrvatska tragedija pri Pliberku

(Iz knjige: Rudolf Kiszling „Die Kroaten“, str. 220—223,

prevod je posebej za Vestnik dovolil avtor)

Ko so se Nemci v Italiji vda, so Angleži z motoriziranimi četami vdrli v celovško kotlino. Njihova najdlje na vzhod prodrla kolona je prišla do Pliberka, tam zaprla cesti, od katerih ena pripelje od Maribora po Dravski dolini, druga pa od Celja po Mežiški dolini v jugovzhodni del Koroške; na ta način je Hrvatom onemogočila prodiranje proti Celovcu, kar bi jih bilo moglo rešiti.

Glavni del hrvaške vojske in z njo vred vsa množica beguncev se je medtem pomikala od Celja skoz šoštanj in Slovenji gradec proti Spodnjemu Dravogradu. Vojaki so bili nekam dobre volje, ker so upali, da bodo mogli priti v Avstrijo z orožjem. In partizani, ki so šele 9. maja zasedli Zagreb, še niso pritiskali za njimi. Toda pri Sp. Dravogradu, kjer so bili Bolgari zasedli južno obrežje Drave in varovali ondotno mostišče, so (Hrvati) naleteli na partizane in se z njimi 13. maja spoprijeli, ko so se le-ti spustili proti njim s svojih utrjenih položajev. Ker Hrvati niso mogli prodirati dalje po dolini Drave, so zavili v Mežiško dolino, da bi čez Prevalje prodrli do Pliberka... in potem dalje do Celovca. Na nekaj mestih jim je uspelo, da so si odprli pot v boju s partizani, ki so jih obkoljevali. Nekaj manjših hrvaških skupin, ki so se bile preveč oddaljile od glavnega dela, so partizanske tolpe uničile.

14. maja so se Hrvati bližali Pliberku. Mestece so imeli zasedeno Angleži; na višinah jugovzhodno od njega pa so se utrdili partizani. S temi partizani so se Hrvatje zadnjič spoprijeli v boju in po hudi praski uspeli, da so jih porinili nazaj. Še istega 14. maja so se Hrvatje začeli pogajati z Angleži, da jih le-ti prevzamejo kot vojaške ujetnike. Spočetka so se Angleži kazali pripravljene, da to store. Dotlej se je nabralo okoli Pliberka okoli 150.000 Hrvatov. Izmed teh so postavili v vrste 130.000—140.000 vojakov na griču, ki leži vzhodno od mesta in na katerem je stala obmejna stražnica (karavla), češ da bi si jih Angleži radi ogledali. Tej stražnici je bilo namenjeno, da postane nad vse žalosten spomenik za Hrvate.

15. maja so Angleži kar naenkrat spremenili svoje zadržanje. Premislili so se najbrže z ozirom na to, da so zavezniki sklenili, da naj bodo čete, ki se predajo, jetniki tiste vojske, proci kateri so se borile. Nenadoma so se pojavili angleški oklopniki; bombniki spitfire tipa so začeli krožiti nad Pliberško kotlino, od severa pa so prodirale močnejše partizanske sile. Angleži so dali Hrvatom samo poldrugo uro časa, da se premislijo, odlože orožje in se brezpogojno vda. Hrvatom je bilo takoj jasno, da jih bodo predali partizanom. Saj se je isto bilo pripetilo članom hrvaške vlade. Ti so se pripeljali že v notranjost Koroške, tam pa so jih Angleži ustavili. priprli in izročili partizanom. Sicer so tedaj oboji, Angleži in Titovi od-

poslanci, obljubili, da bodo z vojaškimi ujetniki ravnali po določbah ženevske konvencije. Na Hrvate, ki so bili zbrani okoli Pliberka in se že tako niso nadejali nič dobrega, je to vplivalo porazno.

Dasi hrvaško poveljstvo še ni izdalo nobenega povelja, so Hrvati že začeli odmetavati orožje. Precejšen del ustašev — približno 20.000, ki so takoj sprevideli, da jim gre za kožo — so na hitro odšli, da se vrnejo domov. Drugi del ustašev in domobranci pa so bežali v večjih ali manjših skupinah ob severnem pobočju Karavank v notranjost Koroške. Približno 120.000 ljudi, ki so ostali na mestu samem tam ob obmejni stražnici, je dobilo od partizanov, ki so nastopali pod varstvom angleškega orožja, povelje, da gredo z njimi v Pliberk; tam so jih stlačili v razna skladišča in hleve. Neka druga zelo dolga kolona 100—150.000 ljudi (po veliki večini beguncev) pa še ni dospela do Pliberka. Ti so se v manjših ali večjih skupinah, prostorno zelo raztegnjenih, vdajali partizanom.

16. maja so partizani te hrvaške množice v večjih in manjših skupinah odpeljali proti Mariboru. Čim so bili prepričani, da jih Angleži ne vidijo več, so začeli prizadevati jetnikom razne bridkosti. Kot so pravili očitvidci, so že v prvih štirih dneh hoda postrelili 5.000 Hrvatov. V Mariboru so zaprli Hrvate v skladišče tovarnega kolodvora. 20. maja pa se je začela pri Teznu, ki leži južno od Maribora, morija, ki je trajala 5 dni. Tam so na grozovit način pomorili ustaške častnike in navadne vojake ter vse aktivne domobranske častnike; njihova trupla so večinoma zagrebli v jarke utrjenega mariborskega mostišča (ki so ga zgradili Nemci za svojo obrambo). Ta hrvaški Katyn je požrl 15—20.000 vojakov. Partizani pa so tudi po drugih krajih Slovenije pobijali Hrvate, tako da poučeni ljudje cenijo število Hrvatov, ki so bili po vdaji pri Pliberku pomorjeni, na 40.000 mož. Hrvatje imenujejo to množično pomoritev na slovenskih tleh „Pliberška tragedija“.

Prav tako grozno je končal kozaški zbor, ki se je s svojimi 22.000 jezdecimi mogel hitreje umakniti iz Furlanske nižine v gornjo Dravsko dolino. Po nemški vdaji so Angleži te Kozake skupaj z vsemi osebami, ki so z njimi vred bežale, predali rdeči vojski. Kakor sta postala Katyn in Maribor Golgoti za Poljake in Hrvate, tako je sedaj tudi Lienz postal Golgota Kozakov. Od Lienza se je raztegnil njihov križev pot do Rusije, kjer so končno postrelili 12 njihovih generalov.

Tudi tistim Hrvatom, ki so ušli mariborski krvavi moriji, ni bila usoda nič kaj mila. Par stotin domobranskih rezervnih častnikov in 4—5000 domobranskih vojakov so spravili v taborišče v Precku pri Zagrebu. Zbirali pa so jih tudi po drugih mestih Hrvaške. Iz teh jetniških taborišč so nato odpravljali deloma peš, deloma po železnici mrtvaške kolone, kot so jih imenovali, čez Belovar in Osijek v Petrovaradin. Tam so jih držali po cele tedne v vlažnih utrdbah in jih šele potem odpravljali proti Vršču, kamor pa ni pršla niti polovica tistih, ki so jih odpravili iz Petrovaradina; mnogi so popodali od utrujenosti, mnoge pa so spremljaajoče partizanske straže postrelile.

V Vršču je bilo potem kazensko sojenje, ki se je končalo z mno-

žičnimi smrtnimi obsodbami. Spustili so domov le tiste, ki jih niso mogli obdolžiti zločinov. A tudi od teh niso vsi ubežali smrti. Previdno govoreči ljudje cenijo število častnikov in vojakov, ki so bili pomorjeni po pliberski predaji, na 100—150.000.

Hrvaški duhovnik, ki je vse te množične moritve zasledoval — seveda v kolikor mu je to pač bilo mogoče — misli, da je vdaji pri Pliberku sledilo najmanj še 50 hrvaških Katynov, kjer so bili Hrvati na milost in nemilost izročeni maščevalnosti partizanskih okrutnežev. To je bil pogreb „Hrvaške Nezavisne Države“.

Prevedel: —ič

BORCI PIŠEJO

Gospod urednik!

Prosim, da objavite v Vestniku moje pripombe k spisu g. Joža Vombergarja „Ljubimo svoj jezik“, ki so sledeče:

1. Ne strinjam se, da bi morali opustiti besedi vojna in borba, češ da nista slovenski.

Če bi to storili, bi jih morali zopet sprejeti nazaj oz. ponovno si jih „izposoditi“ takrat, ko bo slovenščina postala tudi vojaški jezik.

Taktika, strategija in druge vojaške vede bi ne glede na to, kaj pravi Slovenski pravopis — če bi ti besedi ne priznal —, segle po njih, ker bi jim bile potrebne.

Raba ene besede za dva pojma vnaša nejasnost v govor in lahko povzroči nesporazum z več ali manj hudimi posledicami. Tej nevarnosti se izpostavljajo Slovenci, ki rabijo besedo *vojska* tako v pomenu *bellum* kot v pomenu *exercitus*. Vzemimo n. pr. uvodni članek v lanskoletni marčni Vestnikovi številki, ki nosi naslov „V vrtincu revolucij“. Odstavek pri dnu prve strani je nejasen, ker se ne da izluščiti, ali je pisec mislil na *bellum* ali na *exercitus*.

G. Vombergar se te nevarnosti zaveda. Zato se zavzema, da bi za pojem *exercitus* uporabljali besedo vojaštvo. Pravzaprav nas postavlja kar pred fait accompli, saj piše: „Namesto vojska v pomenu vojaške organizacije pravimo vojaštvo, vojaške čete i. p.“

To pa ne bo držalo! Tudi tisti, ki ni vojaški izvedenec, občuti razliko v pomenu med besedama vojska in vojaštvo. Prepričal sem se pri več rojakih, pri preprostih in pri učenih, da natančno razlikujejo med eno in drugo besedo. Medtem ko vojska zaznamuje določeno ustanovo, ima beseda vojaštvo manj določen, bolj raztegnjen pomen in se nanaša predvsem na človeški element.

Narodni odbor za Slovenijo je v svojem proglasu 3. maja 1945. leta objavil formiranje Slovenske narodne vojske. Komu se zdi, da bi bil bolj primeren naslov: Slovensko narodno vojaštvo?!

O slovenski vojski in ne o slovenskem vojaštvu piše Jurčič v Juriju Kozjaku, Postavite v povesti besedo vojaštvo tja, kjer stoji beseda vojska, pa boste takoj občutili, da je nesprejemljivo tisto, kar hoče g. Vombergar. Beseda vojaštvo ne more zamenjati oz. spodrniti besede vojska.

Glede besede vojna pa sem mnenja, da je naša, slovenska, in ne izposojenka. Ne bo mi težko braniti njenega slovenstva, ker k sreči naši najbližji bratje Hrvati in Srbi — od katerih smo si največ izposojali in katerih jezikovnega vpliva se danes najbolj bojimo — imajo za ta pojem drugo besedo, popolnoma drugačnega korena: rat. Iz dejstva, da beseda vojna živi v vseh drugih slovanskih jezikih — Čehi imajo poleg nje še besedo „váľka“ — sklepam, da je tudi slovenska in da smo jo prinesli iz pradomovine, pravtako kot smo od tam prišli z „moko“ in „otrobi“ (na kar kažejo „muká“ in „ótrubi“ v ruščini) in jih ohranili, medtem ko so jih Hrvatje in Srbi zamenjali za „brašno“ in „mekinje“.

Dokler so naši pradedje živeli v svobodi, so jo morali tudi braniti. To nalogo je imela vojska, ki je hodila na vojno. Ko je bila vojska premagana, so naši pradedje izgubili svobodo in z njo svoje starešinstvo oz. plemstvo. Ostalo je preprosto ljudstvo, ki je bilo obsojeno tlačaniti tujim gospodarjem. Vojaški izrazi, ki po uničenju narodne vojske niso imeli več praktične rabe, so se začeli pozabljati. Najprej je ta usoda doletela abstraktne, med katere sodi tudi beseda vojna, kar je naravno, kajti preprosti človek nima toliko smisla za abstraktno kot za konkretno. Beseda vojska, ki zaznamuje nekaj konkretnega, pa se je ne samo ohranila v ljudski govorici, marveč je celo prevzela funkcijo besede vojna, s katero ima pomenske stike in kateri je tudi na zunaj zelo podobna, saj ima enak naglašeni zlog, v nenaglašenem pa isti končni samoglasnik. Mogel bi navesti podobne primere v drugih jezikih, toda s tem bi se preveč oddaljil od predmeta in dopis bi narastel čez mero.

Spričo tega mislim, da se tistim Slovencem, ki so pred kakimi 60 leti začeli uporabljati besedo vojna, ne more očitati, da so šli po nepotrebnem naposodo. Nasprotno! Dolžni smo jim priznanje in hvalo, da so k življenju obudili staro slovensko besedo in tako prispevali k razjasnitvi nejasnega položaja, ki ga povzroča raba besede vojska za dva pojma, sorodna sicer, pa vendar zelo različna.

G. Vombergar se sklicuje na narodne pesmi, na ljudske reke in na samega Prešerna, češ da pri njih ne nahajamo besede vojna, marveč le besedo vojska. Točno! Toda to še ni razlog, da bi besedo vojna zavrgli, če nam je potrebna. Pomenska potreba je pri jeziku najvišji zakon!

Kaj pa pridevniki: vojni, predvojni, medvojni, povojni? G. Vombergar nič ne reče o njihovi usodi. Ali naj jih nadomestijo: vojskin, predvojskin, medvojskin, povojskin?!

Beseda borba je eden od temeljnih vojaških izrazov, saj zaznamuje najpomembnejšo med petimi taktičnimi dejavnostmi. Vojaška znanost razlikuje: borbo, boj in bitko. V vsakem vojaškem jeziku obstajajo tem trem pojmom ustrezni izrazi.

V ruščini so to: borba, boj, bitva;
 v nemščini: der Kampf, das Gefecht, die Schlacht;
 v francoščini: la lutte, le combat, la bataille;
 v angleščini: the struggle, the combat, the battle;
 v kasteljansčini: la lucha, el combate, la batalla.

V slovenščini še ni napisana nobena vojaška znanstvena knjiga. Zato je mogoče govoriti o besedi borba kot nepotrebnih izposojenki. Toda ko se pojavi prva taktika v našem jeziku, bo položaj te besede dokončno urejen in ji priznано slovenstvo, ki se ji sedaj osporava, češ da je — srbska. Preganja se slovanska beseda, germanizmi, kakor: vtis (Eindruck), izbruh (Ausbruch), zastopnik (Vertreter) itd. pa mirno živijo v slovenskem jeziku!

Skupaj z besedo borba postavlja g. Vombergar na indeks še samostalnik **borec** in pridevnik **borben**. Bojevnik in bojevit naj bi ju zamenjala.

V Ljubljani je izhajal list „Mi, mladi borci“, glasilo Tomčevih mladcev, ali se Vam ne zdi, da bi naslov izgubil svojo dinamičnost, če bi besedo borec zamenjali z bojevniki, in še nekaj, kar je hujše: svoj „civilni“ značaj?

Potem bojevnik je namreč vezan za vojsko in vojno. Bojevnik je tisti, ki je preživel vojno kot vojak. Ni nujno, da bi se bil neposredno udeležil bojev in šel skozi sovražnikov ogenj. Vsak, ki je opravljal kakršno koli vojaško dolžnost za časa vojne, zasluži ta naslov.

Tak kriterij je veljal pri sprejemu v Zvezo slovenskih bojevnikov, organizacijo bivših vojakov, ki je bila ustanovljena po prvi svetovni vojni.

Beseda **borec** ima neprimerno širšo rabo. Ni doma samo v vojski. Nahajamo jo še na raznih drugih področjih: političnem, etničnem, socialnem, ideološkem, kulturnem, gospodarskem, v športu itd.

Medtem ko borec združuje skupni cilj, povezujejo bojevnike skupni spomini. Dasi imata stike, se pojma borec in bojevnik v svojem bistvu močno razlikujeta: Eden je obrnjen proti prihodnosti, drugi proti preteklosti.

Naše društvo se je spöčetka imenovalo Društvo bivših slovenskih borecev. Pozneje se je preimenovalo v „Bojevnika“ s prejšnjim naslovom kot podnaslovom in končno sprejelo današnje ime, ko je prevladalo mnenje, da naj bosta naša protikomunistična preteklost in usmerjenost izraženi v imenu organizacije. Tako je bil sprejet v naslov pridevnik „protikomunistični“ in izbrisan „bivši“ kot neskladen in protivrečen z glavnim smotrom naše združitve, ki je nadaljevanje borbe proti komunizmu. Iz istega razloga je morala biti odstranjena iz imena društva beseda „Bojevnik“.

Čeprav še sorazmerno mlada, ima beseda bojevnik že svojo zgodovino. V življenje jo je priklicala pomenska potreba. Nismo imeli izraza, s katerim bi zaznamoval tisto, kar drugi narodi povedo z besedo veteran, ratnik, Frontkämpfer itd. Beseda bojevnik je izpolnila to vrzel v jeziku. In sedaj, po 40 letih življenja, naj bi spremenila svoj pomen, prevzela diametralno nasprotni pomen besede borec, katera naj bi izginila iz slovenskega jezika kot „nečista“?!

Zdi se mi, da je to nasilje, dvakratno nasilje!

2. Prijatelj g. Vombergarja v Evropi trdi, da v argentinskem sloven-

skem tisku kar mrgoli napak. In g. Vombergar pravi, da je bil neprijetno presenečen, ko je na prijateljev opomin začel natančneje prebirati naš tisk. Povsod da je našel toliko napak, da se mu zdi prijateljevo pritoževanje upravičeno.

Tudi jaz sem bil neprijetno presenečen ob pogledu na dolgo proskripcijsko listo besed, ki jih je g. Vombergar nabral samo v lanskoletni marčni Vestnikovi številki. Ko sem začel primerjati to listo s Pravopisom, sem bil vdruhič presenečen. Ugotovil sem namreč, da lista vsebuje samo 10% takih, ki so v Pravopisu zaznamovane, kar pomeni, da niso dovoljene in da se njihova raba šteje v napako. 90% besed, ki jih vsebuje omenjena lista, pa ni v nikakšnem navskrižju s Pravopisom.

Ne zdi se mi pravilno, da g. Vombergar besede, ki jih je Pravopis obsodil, vnaša v skupni seznam s tistimi, proti katerim Pravopis nima nič. To je približno tako, kot zmešati čisto perilo z umazanim. Če g. Vombergarju ni všeč kakšna beseda, je nima pravico prikazovati kot napako ali skupaj z napakami, če jo Pravopis ni obsodil kot tako. Niti tedaj ne, ko bi zanesljivo vedel, da bo Pravopis v svoji prihodnji izdaji to storil. Pravopis je jezikovni zakon. Pri zakonih pa velja načelo, da nimajo povratne moči.

Potemtakem smemo na proskripcijski listi g. Vombergarja odšteti vse tiste besede, katerih rabo Pravopis ne šteje v nepravilno. Ostanek pa seveda ne more dovolj prepričljivo govoriti o „mrgolenju“ napak v tukajšnjem slovenskem tisku.

3. Če je kdo čistil svoj jezik, smo ga čistili Slovenci in ga čistimo se danes, kar je znamenje, da ga imamo radi. Hudo bi bilo, če nam ne bi bili mar njegova čistota in lepota. Pojav ravnodušnosti v tem pogledu bi pomenil začetek našega konca kot naroda.

Toda pri čiščenju jezika moramo paziti, da se nam ne pripeti, kar se pri čiščenju stanovanja, obleke i. p. večkrat zgodi: da napravimo kakšno škodo. V naglici ali pa v želji, da bi čiščenje čim temeljiteje opravili, navadno kaj „polomimo“.

Zdi se mi, da g. Vombergar čisti slovenski jezik s pretirano vnemo. oz. da se preveč hitro odločuje za izgon kakšne besede. To smo že videli pri besedah vojna, borba in borec. Pravtako je zgrešena njegova beseda pridevnikov „važen“ in „bodoči“, namesto katerih naj bi rabili „pomemben“ in „prihodnji“.

Brez škode moremo izločiti besedo, katere neslovensko poreklo nas moti, le takrat, če imamo drugo besedo popolnoma enakega pomena. „Pomemben“ in „važen“ pa nista enaka. Prvi je močnejši od drugega. „Imam ti nekaj pomembnega povedati“ je kaj drugega kot pa „Imam ti nekaj važnega povedati“. Tudi drugi jeziki imajo po dva izraza, od katerih šibkejši ustreza našemu „važen“ in močnejši našemu „pomemben“.

Pravtako ne more pridevnik „prihodnji“ zamenjati pridevnika „bodoči“. Za medicince ne bomo rekli, da je prihodnji zdravnik, marveč bodoči zdravnik. Rekli pa bomo: „To je naš prihodnji župan“ in: „To je naš bodoči župan“. Pridevnik „prihodnji“ bomo rabili, kadar imamo v mislih

sledečega župana, „bodoči“ pa, kadar sodimo, da bo oseba, o kateri govorimo, nekoč župan.

Slišal sem že več glasov, da spis „Ljubimo svoj jezik!“ ne sodi v Vestnik, češ da imamo druge publikacije, ki so bolj poklicane, da objavljajo spise take narave.

Nikakor se ne strinjam s takimi sodbami. Kadar gre za poljudno obravnavo zadev naše materinščine, ji noben list, zlasti še zamejski, ne bi smel odreči svojih strani. Naš jezik nas mora vse brez razlike zanimati. Pri velikih narodih to ni nujno, pri nas je to življenjski pogoj. Zaradi naše maloštevilnosti in kočljivega gospodarskega položaja naše domovine je potrebno, da se vsi vključimo v jezikovno fronto, kajti če na tej žrti popustimo, smo kot narod izgubljeni.

Zato pozdravljam objavo spisa „Ljubimo svoj jezik!“ v našem glasilu. Četudi se z jezikovnimi naziranjmi g. Vombergarja ponekod ne strinjam, mu priznam, da je budni stražar na naši jezikovni fronti.

Naj bi tudi moje pripombe k njegovemu spisu zbudile živahnejše zanimanje med nami za naš skupni zaklad — za slovensko govotico!

Don Torcuato, 15. maja 1962.

Radivoj Rigler

Gospod urednik!

Po daljšem času se Vam oglašam s par vrsticami. Vestnik vedno z veseljem pričakujem, ker prinaša prav zanimive članke. Danes pošiljam svoj prispevek. Ker se nimam namena spuščati v osebna nasprotstva in debate z raznimi poklicnimi „polemiki“, Vas že vnaprej prosim, da bi moj dopis, ako bo zrel za objavo, natisnili pod inicialkami.

V. S., Brazil

Gospod urednik!

Kar se tiče odhoda domov (avgustov uvodnik Domov na obisk: da ali ne?), moramo biti uvidevni. Kdo bi zameril človeku, ki je že 17 let ločen od svoje družine, da si želi svojce še enkrat videti in da gre umret v domovino? Vsak dobro ve, da doma v sedanjih razmerah ne bo srečen, ker ga bo vedno spremljala zavest o nedolžnih žrtvah, ki so jih zakrivali sedanji oblastniki! Toda vendar: kri je močnejša kot voda, zato je treba vedno in povsod imeti pravo razumevanje in si napraviti lastno sodbo. In koliko tudi slovenskih duhovnikov je že v teh letih obiskalo slovensko deželo, pa se ni nihče zaradi tega obregnil. Zato še posebno pohvalno omenjam dopis borca iz Clevelanda v avgustovi številki Vestnika (str. 178/9). Zavedati se moramo, da morajo ostati in se še poglobiti vezi med našo domovino in begunci.

Lepo pozdravlja Vas in vse borce

—r—r, Argenitna

Gospod urednik!

V julijski Vestnikovi številki na strani 175 piše neki E. K. iz Gradca (Avstrija), da ga motijo nekateri „preveč jugoslovenarski“ članki v Vestniku.

Prosim, če bi mi pojasnil pisec — ali pa Vi — pomen izraza „jugoslovenarski“, ker je skovanka in ga ne razumem.

V isti številki ste na straneh 172—174 objavili obširno pismo, ki se ga pisec ni upal podpisati.

Mnenja sem, da v borčevsko glasilo ne sodijo anonimna pisma, še manj pa takih oseb, ki mirno hodijo v Jugoslavijo. Iz toč. 11 tega pisma je namreč razvidno, da je pisec bil „lani doma“, iz toč. 10 pa, da je „bivši domobranec“.

Lepo pozdravljam

Don Torcuato, 27. julija 1962.

Radivoj Rigler

UREDNIKOV BUNKER

Prijatelj Vestnika je uredništvu povedal, da je v glasilu slovenskih duhovnikov izven domovine „Omnes unum“ č. g. prof. dr. Filip Žakelj objavil članek pod naslovom Zgledi vlečejo (štev. 3., leto IX, 1962, stran 81), v katerem skoraj dobesedno ponatiskuje uvodnik F. G. iz julijske številke Vestnika o Komunistični amnestiji.

V isti številki „Omnes unum“ pa č. g. Ivan Caserman D. J. objavlja daljši spominski članek o pok. prof. dr. Lambertu Ehrlichu. Ob koncu članka poziva avtor vse svoje sobrate — Vestnik pa danes vse svoje bralce — naj „svoje vtise: anekdote, besede, mnenja čim prej pošljejo na naslov avtorja, Casilla 128, Córdoba FNGBM, Argentina, kajti g. Caserman želi, da „se ohrani čim več biografskega gradiva za morebiten življenjepis dr. Ehrlicha“.

Pričujoča številka se je malce zavlekla zaradi tehničnih težav, je pa zato malo bolj obširna. Oktobrsko-novembrsko številko namerava uredništvo združiti, tako da bodo do časa vsi bralci imeli vsaj nekaj čtiva za božič odnosno praznike.

Zaradi splošne stavke v Argentini bodo izvodi za inozemstvo poslani šele po obnovitvi dela poštne službe.

POPRAVLJAMO

V članku dr. Stanka Kocipra Priča, objavljenem v julijski številki Vestnika se je na strani 164 vrnila neljuba pomota. Peti odstavek se mora namreč pravilno glasiti takole:

„Do osvoboditve vse Jugoslavije izpod komunistov bi bilo politično mogoče proglasiti to pokrajino kot samostojno Slovenijo, kar je v etnografskem pogledu tudi bila.“

Tako avtorja članka kakor bralce prosim, da oprostite pomoto.

Urednik

Darovalci v tiskovni sklad

na prireditvi Društva slovenskih protikomunističnih borcev 4. avgusta 1962

Berlot Viktor	50	Stupica Leon	50
Bitenc Stane	50	Šest Janez	50
Bras Rudj	50	Šimenc dr. Anton	50
Burja Tone	50	Škulj Edvard	100
D'mnik Dušan	50	štajdohar Jože	100
Femic Radojka	50	šule Silverij	50
Golmajer Bogdan	50	šuštaršič Tone	50
Grčar Viktor	100	Tome Ivan	50
Hren Janez	50	Trtnik Marijan	50
Jeločnik Gusti	50	Urbančič Tone	50
Jenko Viktor	50	Virnik dr. Maks	50
Kahne Davorin	50	Volovšek Drago	200
Klemenčič Vinko	50	Zakrajšek J.	50
Korošec Ivan	100	Zupanc dr. Franc	50
Marolt I.	20	žužek Lojze	50
Levstik Stanko	50	N. N.	100
Lipušček Ljuba	50	N. N.	100
Ga. Matičič	50	N. N.	100
Mozetič ing. Albin	100	N. N.	50
Novak Polde	200	N. N.	50
Pahor Majda	50	N. N.	330
P'pp Dušan	300	N. N.	50
Podlogar J.	50		
Prelog Miloš	50		
Prelog Franc	50		
Remic F.	100		
Smersu Jure	50		

Skupaj pesov 3.700

Vsem iskrena hvala!

Janez Kralj,
upravnik Vestnika

DRUŠTVENE NOVICE

Buenos Aires. Članski načelnik DSPB sporoča, da je odslej naprej za poverjenika na področju Churruca in San Andrés soborec Peter Klobovs.

Ob zadnji družabni prireditvi 4. avgusta so darovale pecivo naslednje družine: Dolinar Lojze, Jeločnik Gusti, Markež Jože, Frančič M., ing. Matičič Tone, Hartman J., dr. Logar France, Pregelj Bogo, Jenko Jože, Pavle Rant. — Vsem skrena hvala!

Darila za žrebanje ob družabni prireditvi 4. avgusta so prispevali: Jenko Jože, Veža Mate, „Fanacoa“, Škulj Edi, šušteršič Tone, Dimnik Dušan, Prelog Miloš, Korošec Ivan, Pavle Rant.

ZVEZA DRUŠTEV SLOV. PROTIKOMUNISTIČNIH BORCEV, USA
DRUŠTVO SLOV. PROTIKOMUNISTIČNIH BORCEV, ARGENTINA

I Z J A V A

ZDSPB in DSPB izjavljata:

1. Da sta v smislu pravil, popolnoma nestranski organizaciji, katere namen je združevati vse protikomunistične borce, ne glede na demokratično politično pripadnost, v borbi proti skupnemu sovražniku.

Zaradi morebitnega napačnega tolmačenja, odbora smatrata potrebno še prav posebno poudariti, da se beseda „nestranska“, naša tudi na različna gledanja bodoče narodove opredelitve.

Vsak član more biti pripadnik katere koli demokratične stranke, ali gibanja, toda v organizaciji pa je nujno, da gre preko teh opredelitev, kajti le tako moremo ohraniti edinstvo in moč, ki je potrebna za doseg skupnega cilja.

2. Organizacijsko glasilo je Vestnik.

3. Odbora ZDSPB in DSPB sta odgovorna le za lastne objave ali članke, za vsebino objav ali člankov posameznikov ali organizacij, ne prevzemata nikake odgovornosti.

4. Ni nujno, da odbora ZDSPB in DSPB vedno soglašata z vsebino posameznih člankov ali objav v Vestniku.

5. Odbora ZDSPB in DSPB želita, da člani in prijatelji odgovore in popravijo vse izjave ali objave, za katere vedo, da so zmotne ali neresnične.

Čisto naravno pa je, da se morda včasih zdi, da v odboru prevladuje to ali ono politično stremljenje, za kar vedno prosimo tehtnosti in opozorila in zagotavljamo, da je in bo naše nenehno stremljenje, ostati strogo na začrtani poti, naše nenehno prizadevanje in skrb pa posvečena zaslužnji domovini!

Spomin desetisočev poklanih soborcev naj nas utrjuje! Naša skupna ideja naj nas druži! Turjak, Grčarice, Vetrinje pa naj nam bodo v svarilo in izkustvo, da opustimo vsa vprašanja, ki gredo mimo naše borbe in povzročajo nepotrebna trenja, žaljenja in celo sovražnosti.

Odstranimo vse, kar slabi in hromi našo udarno moč.

STRNIMO SE V ENOTO! V KAMENITO GMOTO,
SOVRAG OB NJEJ RAZBIL SI BO GLAVO!

Za ZDSPB:

Danilo Kranjc l. r., tajnik

Jože Jakoš l. r., predsednik

Za DSPB:

Tone Šušteršič l. r., tajnik

Ivan Korošec l. r., starešina

*bo imelo v nedeljo, dne 2. septembra 1962,
ob 9 dopoldne na Pristavi v Moronu svoj*

VI. LETNI TABOR

(OBČNI ZBOR)

Tabor bo združen s spominsko proslavo padlih borcev

Dnevni red:

- I. MAŠA za padle borce;
- II. SPOMINSKA PROSLAVA: 1. Petje domobranske pesmi;
2. recitacija;
3. Govor — dr. Stanko Kociper
4. Domobranska himna.
- III. TABOR: 1. Otvoritev
2. branje in odobritev zapisnika V. tabora;
3. poročilo starešinstva;
4. poročilo nadzornega odbora;
5. samostojni predlogi;
6. volitve nadzornega odbora;
7. volitve novega starešinstva;
8. pismeni pozdravi;
9. slučajnosti.

Za vse člane in bivše borce je udeležba na Taboru častna dolžnost!

Po končanem Taboru bo za vse udeležence pripravljen okusen asado, katerega naj se polnoštevilno udeleže tudi Vaše žene in dekleta!

Correo
Argentino
Suc. 7

TARIFA REDUCIDA
Concesión No. 6830
22-I-1962

Propiedad Intelectual
Nº 700070
Ramón Falcón 4158 Bs. As.